

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina IX

Broj 73/74

Travanj / Svibanj 2011.

ISSN 1800-5179

10 GODINA

RADA DRUŠTVA I
GRADNJE MOSTOVA
POVJERENJA,
SURADNJE I
PRIJATELJSTVA
IZMEĐU CRNE GORE
I HRVATSKE

Milenijumska Crna Gora

STR. 13

U korak sa Europom

STR. 15

Svjedok vjere

STR. 24

Simbol Boke Kotorske

STR. 41

Poštovani čitatelji

Pred Vama je još jedan broj Glasnika kojega Redakcija uređuje „kolektivno“, ali u isto vrijeme obučava jednu mladu osobu koja bi preuzela funkciju urednice.

Besparica nas i dalje prati pa smo nastavili sa dvobrojem. Očekujemo raspisivanje natječaja od strane Fonda manjina za raspodjelu sredstava za projekte prema novim kriterijima koji su definirani Zakonom o izmjenama i dopunama postojećeg Zakona o pravima i slobodama manjina u Crnoj Gori.

Tim Zakonom je ukinuta ranija odrednica po kojoj su sredstva raspoređivana na osnovu procentualnog učešća manjina u ukupnom stanovništvu Države. Izmjenama je predviđeno, između ostalog, vrednovanje projekata prema doprinosu za očuvanje, i razvoj nacionalnog, kulturnog, vjerskog, jezičnog i etničkog identiteta. To nam daje nadu u podršku ovog našeg najznačajnijeg projekta - časopisa „Hrvatski glasnik“.

Tiskanje ovog dvobroja se vremenski poklapa sa značajnim Jublejima: 21. svibanj je najveći praznik Crne Gore, kada je proslavljena V. obljetnica obnove državnosti.

S druge strane, 18. lipnja slavimo 10. obljetnicu rada Društva i gradnje mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva između Crne Gore i Hrvatske, 25. Lipnja je Dan državnosti Republike Hrvatske, 27. lipnja će se održati izborna Skupština na kojoj će doći do kadrovske obnove izvršnih tijela Društva sa mladim snagama.

U tom ozračju izlazi ovaj broj, poručujući svima da je Društvo nakon deset godina uspješnog rada veoma respektabilno i značajno u procesu opstojnosti hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, pa Vam od srca čestitamo ovaj MALI - VELIKI JUBILEJ.

Uredništvo

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me
Žiro-račun: **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor** WEB: www.hrvati.me

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** VD urednik: **Joško Katelan**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Tijana Petrović, Danijela Vulović, Joško Katelan** Fotografije: **Foto Parteli, Nemanja Darmanović i Arhiva društva** Diza-
jn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Biro Konto-Igalo**
Naklada: 800 primjeraka

**10. OBLJETNICA RADA HRVATSKOGA GRAĐANSKOG DRUŠTVA
CRNE GORE I GRADNJE MOSTOVA POVJERENJA, SURADNJE I
PRIJATELJSTVA IZMEĐU CRNE GORE I HRVATSKE**

Mali-veliki JUBILEJ

Osnivači Društva

„Neka ovaj Dan bude kamen temeljac na kojem ćemo graditi nove komunikacijske mostove između Hrvata Crne Gore i svih drugih njenih građana, kao i između građana dvije susjedne republike, Crne Gore i Hrvatske. Želimo da tim mostom promiču ideje, akcije, radni susreti, a iznad svega doživljaj čovječstva i iskrenog prijateljstva, bez kojih se svaki ljudski napor pretvara u besplodnu pustinju“, poruka je prve godišnje Skupštine Društva.

Piše:
Tripo SCHUBERT

Nakon 1997., kada aktualna crnogorska vlast napušta «beogradski kurs», i svoj brod okreće ka zapadu i susjednoj Hrvatskoj, Hrvati Boke organiziraju se i kroz institucije sustava, rade na očuvanju identiteta i povezivanju pokidanih mostova dviju država.

Jedna grupa istomišljenika iz Tivta i Kotora pokreće inicijativu o formiranju udruge s hrvatskim predznakom.

Zoran Nikolić i Slavko Marović, potaknuti iskustvom Hrvata Vojvodine, odlučili su formirati hrvatsko nacionalno Vijeće. (Slika Slavka i Zorana.) Tijekom 1999. godine zainteresirali su još neke pojedince – Ivana Ilića i Borisa

Lancerotija iz Tivta te Antona Dendera, Vedrana Miloševića, Davora Biskupovića i Tripu Schuberta iz Kotora. Sastaju se tajno po kućama ili u kancelariji Marovića u Domu Gracije Petkovića u Tivtu. Radilo se na koncipiranju programskih načela budućeg ustrojstva Vijeća, konačnom nazivu Udruge, kadrovskim rješenjima i dr.

Dom čuvenog svećenika i intelektualca don Branka Sbutege na Sv. Stasiji postaje mjesto razmjene mišljenja i koncipiranja budućeg ustrojstva udruge. „Mi smo je svjesno i namjerno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE, jer vjerujemo da Crna Gora ima svoj život u kojemu želimo sudjelovati kao djelotvorni, konstruktivni i pozitivni članovi društva, opće dobrobiti i vla-

stite koristi. Ne afirmiramo, ne konstituiramo i ne prodajemo nikakve pseudomegalomanske, nacionalno-političke projekte. Naprotiv, osjećamo se na tragu onoga što se kod većih i iskusnijih već desilo. Želimo biti u respektu prepoznati, u miru prihvaćeni, u suradnji kooptirani i u kontekstu toga procesa vidimo sebe, zato smo građansko, a ne podaničko.“ – poručio je don Branko.

Ove su odrednice ugrađene i u Statut Društva, kao i princip da članom Društva može biti onaj tko prihvaća statutarne principe, bez obzira na vjeru, naciju ili političku opredijeljenost.

Zakazana je osnivačka Skupština 23.6.2001. godine u prostorijama Općine Kotor, kojoj je prisustvovao 21 član. Usvojeni su simboli Društva

Posjeta djece Crne Gore Dubrovniku

(grb, zastava, članska karta, memorandum), urađeni su akti Društva (Statut, osnivački akt i spisak potpisnika), tako da se Udruga mogla registrirati prema Zakonu o nevladinim organizacijama Crne Gore.

Formiran je Izvršni odbor od sedam članova (Zoran Nikolić, Slavko Marović, Kiko Matijević iz Tivta, Ljerka Dragičević iz Budve i Nikola Čučić, Vedran Milošević i Tripo Schubert iz Kotora, koji je pripremio sve neophodno za zakazivanje redovne Skupštine Društva. Za predsjednika je izabran Tripo Schubert. Otvoren je bankovni račun, pretnac u pošti, pronađen je prostor za rad Društva, urađen je grb, memorandum, barjak, članske karte, pristupnice, zaposlen je administrativni radnik, obavljena

prezentacija Društva putem pisanih i elektronskih medija, obavljani su razgovori na lokalnoj razini u općinama Kotor i Tivat, kao i razgovori na državnoj razini kod predsjednika Vlade i Države, te u kotorskom Ordinarijatu kod Biskupa, generalnog konzula Republike Hrvatske u Kotoru i u Veleposlanstvu u Beogradu.

Posjetili su se svi veći gradovi i županije u Hrvatskoj (Dubrovnik, Split, Rijeka i Zagreb, Dubrovačko-neretvanska, Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska županija), te sljedeće institucije: Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo kulture, Ministarstvo obrazovanja i športa, Hrvatska matica iseljenika, Gospodarska komora, Hrvatska radiotelevizija, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hr-

vatske u Rijeci i Zagrebu, Hrvatska bratovština Bokeljske mornarice 809.

Sve je bilo spremno za zakazivanje I godišnje skupštine Društva, koja je održana 15.12.2001. godine u Kotoru. Do njenog održavanja učlanjeno je 603 člana, a predsjedavao joj je Anton Dender.

„Pred Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore u budućnosti, koja je već počela, stoji velika odgovornost i zadaci koje neće biti moguće riješiti bez zajedničkog učesća svih Hrvata u Crnoj Gori, odnosno podrške istih. Potrebno je istrgnuti iz zaborava sve ličnosti, događaje i običaje, koji su sistematski brisani iz kolektivne memorije hrvatskog naroda u drugoj polovini 20. stoljeća na našim prostorima. Sigurni smo da Hrvati u Crnoj Gori, u zajednici sa onima koji su se iselili sa ovih prostora u posljednjih 80 godina, odnosno njihovim nasljednicima, mogu vratiti memoriju da su naši preci vjekovima stvarali ono što se zove kulturno blago. Sve to je bilo moguće jer su uvijek bili spremni otploviti dalje, da bi upoznali više, znajući da samo čovjek širokih vidika i velikog znanja može cijeniti slobodu i prava svakog čovjeka. Upravo ono za što će se boriti Hrvatsko građansko društvo je da Hrvati, a i sve druge manjine na ovim prostorima, dobiju punu slobodu da iskažu, razviju i sačuvaju svoj etnički, kulturni i vjerski identitet.“ – istaknuto je u izlaganju predsjednika Schuberta.

Na kraju uvodnog izlaganja, predsjednik Tripo Schubert je poručio:

„Neka ovaj Dan bude kamen temeljac na kojem ćemo graditi nove komunikacijske mostove između Hrvata Crne Gore i svih drugih njenih građana, kao i između građana dvije susjedne republike, Cr-

ne Gore i Hrvatske. Želimo da se tim mostom promiču ideje, akcije, radni susreti, a iznad svega doživljaj čovječstva i iskrenog prijateljstva, bez kojih se svaki ljudski napor pretvara u besplodnu pustinju“.

Uspostavljen je prvi Upravni odbor u sastavu: Tripo Schubert – predsjednik, Dario Musić – tajnik, Edita Starović, Vedran Milošević, Petar Janović, Ljerka Dragičević, Slavko Marović, Zoran Nikolić, Selma Krstović, Nada Marković, Jakša Andrić, članovi.

Tako je počelo, a daljnja se aktivnost odvijala u nekoliko osnovnih pravaca:

Na planu proširivanja Društva formirane su podružnice u Kotoru, Tivtu, Baru, Podgorici i Herceg Novom s povjerenicima u svim mjestima, kao

i Povjerenstvo za Hrvatsku, najprije u Zagrebu, zatim u Dubrovniku, tako da danas Društvo broji preko 1500 čla-

nova. Na planu informiranosti pokrenuto je prvo i jedino, do danas, pisano glasilo Hrvata Crne Gore *Hrvatski glas-*

Učesnici Hrvatskih svjetskih igara

nik, izdaje se periodika *Bokeški ljetopis*, te se redovno ažurira web stranica. Na planu edukacije mladih organizi-

Prvi Upravni odbor

rana je Dopunska nastava na hrvatskom jeziku, besplatna ljetovanja djece u Zagrebu, u cilju upoznavanja sa znamenitostima i kulturnom baštinom glavnoga grada Hrvatske. Formiran je i Klub mladih. Formirana je knjižnica s više od 1000 naslova, a uskoro će početi s radom i Hrvatska čitaonica. Na planu prezentacije bogatoga kulturnog naslijeđa Boke kotorske, prije više godina HGDCG započeo je projektom *Bokeljska priča*, koja je ispričana u Zagrebu, Dubrovniku, Rijeci, Omišu i Podgorici. Vrlo je značajna i izdavačka djelatnost Društva, u okviru koje je do danas tiskano preko 12 naslova, samostalno, ili u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske.

Najvažnija aktivnost odvija-

la se u uspostavljanju mostova suradnje s područjima Hrvatske. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prepoznalo je sebe u aktivnostima uspostavljanja pokidanih veza i kontakata između dvaju naroda i dviju država. Počelo se oprezno i s dosta takta, svjesni težine situacije koja je bila opterećena događanjima u proteklom razdoblju. Naravno da je u tome pomagala spremnost i s jedne i druge strane da se obnove mostovi povjerenja i uspostavi toliko potreban dijalog.

Najveća manifestacija Društva jeste organiziranje Tjedna Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu, 22. – 28. rujna 2003. godine, tijekom kojega je prezentirano bogato kulturno naslijeđe Boke kotorske.

„Vašim ste djelovanjem izvan granica zemlje izgradili most suradnje s narodima zemlje u kojoj živite, te je stoga nemjerljiv doprinos u razvitku i stvaranju bogatog europskog društva raznolikosti.“ – kazao je, između ostalog, predsjednik Stjepan Mešić, pokrovitelj ove manifestacije.

Projektom *Bokeljska priča* nastavili smo prezentirati kulturnu baštinu Boke gradu Omišu i Rijeci. „Sa velikim veseljem dočekujemo *Bokeljsku priču*, uz pohvale Hrvatima iz Crne Gore koji su našli zanimljiv način da svoju tradiciju i kulturu predstave Hrvatскоj i svijetu“ – riječi su dobrodošlice Zlatka Komadine, župana PGZ.

Uspostavljanje kontakata s Dubrovačkom regijom bio je najteži zadatak. Nije bilo lako, jer su ožiljci minulih događanja još svježi, ali želja za suradnjom nadjačala je sve razloge. Najprije je uspostavljena suradnja s Dubrovačkoneretvanskom županijom, a kasnije i s gradom Dubrovni-

**Sa promocije prvog broja
Glasnika**

kom.

Za te svoje inicijative HGDCG dobilo je poštovanje od strane javnosti, medija, pripadnika ostalih zajednica, kao i diplomata. O tome najbolje svjedoči iskustvo *Bokeljske priče* 2007. godine, kad je – na opće odobravanje, bez incidenta – Stradunom prvi put pronesen crnogorski barjak. Ta je gesta prihvaćena od Dubrovčana, pri čemu je, nesebičnu pomoć pružilo Udruženje dragovoljaca domovinskog rata, uzimajući na sebe svu odgovornost za taj izuzetan čin prijateljstva. Nakon toga, sve se nekako lakše odvijalo.

„Ponosni smo da ste usprkos bremenitim vremenima uspjeli sačuvati svoj nacionalni identitet i njime obogatili sredinu u kojoj živite i djelujete“ – poručila je Mira Bucičić, županica, domaćin ove manifestacije.

„Od sveg srca želim da Bokeljska priča širom otvori vra-

ta nastavku saradnje u oblasti kulture i umjetnosti između hrvatskog i crnogorskog naroda i da time pokažemo i sebi i drugima da među nama postoji mnogo više onoga što nas spaja, nego što nas razdvaja.“ – poručio je Predrag Sekulić, ministar kulture Crne Gore Godine 2008. HGDCG uključilo se u obilježavanje 500. godišnjice rođenja Marina Držića, čija obitelj vuče kotorske korijene, sudjelovanjem na centralnoj proslavi u Dubrovniku, a zatim i u Kotoru, uz organiziranje ambijentalne predstave *Dundo Maroje* na pijaci sv. Tripuna, u izvođenju HNK-a Zagreb, uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture Crne Gore i Hrvatske. „Raduje me što se HGDCG uključilo u proslavu Godine Marina Držića, književnika, koji je svojim djelom ostavio trajan pečat u hrvatskoj kulturi. Ovakve inicijative najbolji su način zbližavanja među kulturama i pro-

dubljiivanja njihovih čvrstih veza. Koristim i ovu priliku da istaknem konstruktivan doprinos HGDCG-a na planu intenziviranja kulturne suradnje Crne Gore i Hrvatske.“ – tom je prilikom istaknuo premijer Milo Đukanović.

„Organiziranje posjete djece članova HGDCG-a i njihovih crnogorskih prijatelja Dubrovniku u studenom 2008. bila je misija dobre volje, historijski dan.“ – rekao je crnogorski ministar kulture, sporta i medija, Branimir Mićunović, koji je bio na čelu te misije. Posjet je upriličen s ciljem zbližavanja djece dviju susjednih država i omogućavanja druženja, bez opterećenja i hipoteka.

Od iznimnog je značaja bila i dodjela državnog odličja Reda Danice hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinski dr. sc. Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice.

„Čini mi se osobito važno, a pričinjava mi i posebno zado-

Prvi čas nastave na Hrvatskom jeziku

voljstvo, što ovo odličje dodjeljujem na inicijativu HGDCG-a, a uz potporu Dubrovačko-neretvanske županije, te Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice. To govori koliko smo daleko došli na planu normaliziranja odnosa.“ –istaknuo je predsjednik Mesić prilikom dodjele odličja u Kotoru.

Nakon toga, na inicijativu i prijedlog HGDCG-a, a povodom 1200 godina postojanja, predsjednik Republike Hrvatske, Stjepan Mesić dodjeljuje Bokeljskoj mornarici Povelju Republike Hrvatske, dr. Ivanu Iliću odličje Reda Stjepana Radića, ministru Mićunoviću Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića, a dr. sc. Radomiru Pavićeviću, predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinski.

S druge strane, na prijedlog HGDCG-a, predsjednik države Crne Gore, Filip Vujanović, dodjeljuje Bokeljskoj morna-

rici, visoko državno odličje - Orden crnogorske zastave drugog stupnja.

Za svoj rad, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore dobilo je najveće priznanje općine Kotor, nagradu *21. novembar*.

„Od svog osnivanja, ovo Društvo bazira svoj rad na širenju kulture, povijesne, humanitarne i druge aktivnosti te suradnje među ljudima, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost. Ljudi koji su na tome radili imali su viziju i znali su kako približiti razdvojeno do mjere normalne komunikacije, a neposredno do pune srdačnosti i prijateljstva.“ – stoji, između ostalog, u obrazloženju Žirija za dodjelu Nagrade.

HGDCG značajno je sudjelovalo u procesu stjecanja neovisnosti te demokratizaciji Crne Gore, istodobno stvarajući okolnosti za prevladavanje ratnih trauma u odnosima hrvatskog i crnogorskog naro-

da. Svojim upornim i ustrajnim djelovanjem te iskrenim nastojanjem u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske, potpomognuti od Dubrovačko-neretvanske županije, hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata te drugih istaknutih i uglednih pojedinaca s obje strane granice, stvorili su okvir za dobrosusjedske odnose između, njima, dviju najvažnijih zemalja, Hrvatske i Crne Gore. Ti odnosi su na opće zadovoljstvo danas jako dobri s tendencijom trajnog uspona, što se priznaje u politici i javnosti obju zemalja, ali i u diplomatskim krugovima koji te odnose ističu kao primjer kako se može nadirati uskogrudnost, nezdravi rivalitet, netrpeljivost i agresivnost.

Danas Društvo, njegovi čelnici i članstvo, uživaju nesumnjivo poštovanje i uvažavanje, kao i prijeke poglede onih s drugim planovima.

Povijest uklesana u kamenu

Priredio:
Dario MUSIĆ

Što je kameni „hrvatski pleter“? Postoji li takav uopće ili je pleter-pletter? Naime pleter je geometrijski ukras koji nastaje prepletanjem vrpca (prutova). Među prve primjerke s pletenim uresom uklesanim u kamen ubrajaju se natpisi knezova Branimira i Muncimira iz 11 stoljeća!

Ovisno o broju vrpca ili prutova, pleter može biti dvopruti ili tropruti, a često je kombiniran i sa životinjskim i biljnim motivima. U predromaničko i romaničko doba (od 9. do 11. stoljeća), pleterom su ukrašavani gotovo svi dijelovi starohrvatskih crkava – arhitravi, ciboriji, pluteji, okviri okana i vrata, zabati i crkveni namještaj, objašnjava u ogledu „Povijest

kada je ukrašavanje pleternom ornamentikom bilo rasprostranjeno u mnogim krajevima njegova kraljevstva. Dugujemo li „hrvatski pleter“ Velikom Karlu? Kako bilo da bilo, u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu rekonstruirane su i izložene najljepše kamene izradevine urešene pleterom što nam daje za pravo govoriti o „hrvatskom pleteru“, ma što to onda značilo (HINA 2002.. Vijesti 181.)

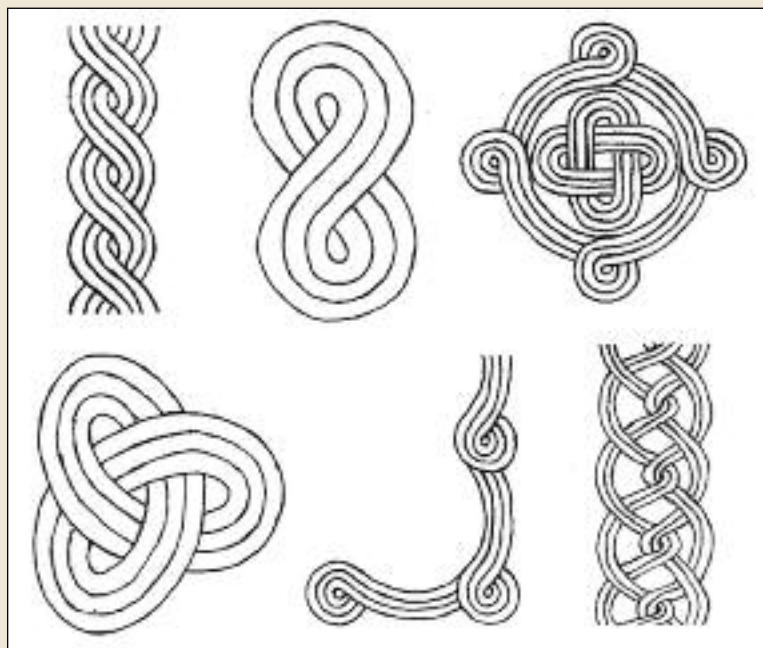
Hrvatski pleter je geometrijski ukras neprocjenjive vrijednosti. U njemu se vidi harmonija, složenost i zamršenost života. Svojom magičnom ljepotom ostavlja dojam elegancije i tajnovitost vijuganja. Statičan je ali izaziva aktivni odnos prema njemu. On tjera promatrača da prati linije i analizira njihove putanje. Te putanje izviru, krivudaju i poniru. U pravilu se ponavljaju. Lako se produžuju i spajaju sa drugim geometrijskim likovima, biljnim motivima, životinjskim i ljudskim figurama. Često se javljaju i nepravilnosti koje sa svojim lomovima i prekidima potiču na akciju mijenjanja stanja.

Hrvatski pleter

Pleter je nerazdvojni pratilac hrvatske povijesti. Javlja se u raznim oblicima na građevinskim objektima, umjetninama, namještaju, suvenirima, odjeći, i predmetima za svakodnevnu upotrebu. Koristi se i kao zaštitni znak na mnogim hrvatskim proizvodima. Ponekad ga koriste i drugi narodi ... Simpatično ali neobično.

Hrvatski pleter je prepoznatljivi dio kulture, umjetnosti, tradicije i običaja hrvatskog naroda. Nenametljivo popunjava prostor, kao da hoće reći: „I ja sam tu! Dali znate moje ime?“ Uvijek je tamo gdje ima Hrvata. Kada je sam dostojno predstavlja hrvatski brand i priča o jednom malom narodu.

Iz riječ pleter izvire nježnost, ljepota, harmonija, dinamika, složenost, snaga i zdrav duh. Zato sa pravom za tu riječ možemo reći i da je ljekovita. U najtežim situacijama dovoljno je izgovoriti riječ „pletter“ pa da se osjećamo drugačije... Probajte to. (Krunimir Dvorski)

uklesana u kamenu“ mr. Željko Krnčević u reviji „EC“. Najljepši primjerci nalaze se u crkvama u Biskupiji i Uzdolju pokraj Knina, u Ždrapnju i Žažviću pokraj Bribira, u Rižincima kod Solina, te u Splitu i Zadru. Primajući novu vjeru, Hrvati su u novoj postojbini gradili crkve i baštinili način ukrašavanja crkvenog namještaja od kamena. Naime Hrvati su primali kršćanstvo upravo u vrijeme širenja moći franačkog kralja Karla Velikog (742-814),

ZNAČAJNE MANIFESTACIJE OD 2001. DO 2011. GODINE

- Održana osnivačka skupština HGDCG -a u Kotoru, 23. 6. 2001.
- Održana prva redovna godišnja skupština HGD CG-a u Kotoru, 15. 12. 2001.
- Prvi božićni koncert uz sudjelovanje zbora „Splitskih liječnika pjevača“ održan je u katedrali Sv. Tripuna, 16. 12. 2001., i tako svake godine s drugim sudionicima
- Prvo gostovanje vis-a „Trio gušt“ u Kotoru i Tivtu, 18. – 19. 1. 2002.
- Prvi susret gospodarstvenika i turističkih organizacija crnogorskog primorja i dubrovačke regije, 9. 2. 2002.
- Prvi idejni skup o formiranju političke stranke i Hrvatskoga nacionalnog vijeća, 2. 4. 2002.
- Povodom Uskršnjih blagdana, prvi dolazak ekipe HRT-a i klape „Raguza“ za snimanje emisije „Bokeljska balada“, 6. 4. 2002.
- Prvi organizirani upis srednjoškolaca iz Tivta i Kotora na hrvatskim sveučilištima, travanj 2002.
- Prvi susreti znanstvenika iz Hrvatske i Crne Gore na temu „Prekogranična suradnja dalmacije i boke, 23. 10. 2002.
- Usvajanje elaborata o tiskanju časopisa „Hrvatski glasnik“, 14. 11. 2002. za Glavnog urednika postavljen Tomislav Grgurević novinar i publicista.
- Donesena odluka o osnivanju povjerenstava HGD CG-a u gradovima Crne Gore i u Hrvatskoj – u Zagrebu, 14. 11. 2002.
- U Baru održan inicijativni skup za osnivanje podružnice HGD CG-a, 16. 1. 2003.
- Usvojena programska koncepcija tiskanja periodike „Bokeški ljetopis“, 5. 2. 2003.
- Obnovljena tradicionalna manifestacija „Tripundanska večer“ u restoranu „Ellas“ u Dobroti, 8. 2. 2003., nakon toga organizirana svake godine
- Izišao iz tiska prvi broj „Hrvatski glasnik“, u 1200 primjeraka, 7. 2. 2003.
- Posredstvom HGD CG-a, u Kotoru je otvoreno predstavništvo Hrvatske gospodarske komore, 10. 2. 2003.
- U Kotoru formiran prvi inicijativni odbor za formiranje političke stranke s Predsjednikom Boškom Grgurevićem, 17. 3. 2003., a 18. 3. 2003. održan je zajednički sastanak s predstavnicima iz Tivta.
- U Podgorici osnovana podružnica, 23. 3. 2003.
- Prva godina humanitarne akcije „Pomoć starim i iznemoglim osobama“ – pelene za odrasle i patronažna služba, i tako redom 5 godina.
- Osnovano povjerenstvo HGD CG - a u Zagrebu, 13. 6. 2003. na čelu s Lukom Ciko
- Započet projekt „Ljetovanje djece u Zagrebu“, 23. 6. – 2. 7. 2003., u suradnji grada Zagreba i TZ grada Zagreba, i tako redom 6 godina.
- Izašla iz tiska prva knjiga izdavačke djelatnosti HGD CG-a, u zajednici s NZCH - om – „Život i djelo Vladislava Brajkovića“
- Prvi put hrvati iz Crne Gore na tjednu manjina u Zagrebu 22. – 28. 9. 2003. u organizaciji HGD CG - a, predstavili kulturno naslijeđe Hrvata Boke kotorske, uz sudjelovanje preko 100 sudionika.
- Osnovana podružnica HGD CG u Baru, 17. 10. 2003.
- Osnovana podružnica HGDCG u Kotoru, 16. 1. 2004.
- Uspostavljena web stranica društva 5. 2. 2004.
- Započeto vaninstitucionalno učenje hrvatskog jezika realizacijom projekta HGD CG „Učimo hrvatski“. Prvi sat održan u Kotoru i Tivtu 18. 09. 2004. pod vođstvom hrvatske profesorice Maje Širole
- Započeta suradnja grada Omiša i HGD CG - a , 17. – 19. 9. 2004.
- Održani „Dani Zagreba u Boki“, 5. – 6. 11. 2004., u organizaciji HGD CG-a
- Osnovana podružnica HGD CG u Tivtu, 27. 12. 2004.
- Izašla iz tiska druga knjiga o životu i djelu Vladislava Brajkovića, 21. 01. 2005.
- Izašla iz tiska knjiga „Hrvati u Crnoj Gori“, 30. 1. 2005.
- Prvi put nakon rata u okruženju, na vanjskoj proslavi Sv. Tripuna nosio se barjak HGD CG - a
- Prezentiran projekt HRT - a „Hrvatska priča u zaljevu svetaca“, 5. 3. 2005.
- Donatorski koncert u Splitu pod nazivom „Sveti Duje grada Splita Hrvatima cilog svita“ za nabavku instrumenata za obnovu mandolinskog društva 9. 5. 2005.
- HGD CG član pokreta za nezavisnu Crnu Goru, 10. 6. 2005.

- Izašla iz tiska knjiga „Boka kotorska u pjesmi, slici i sjećanju“, 12. 7. 2005.
- Izdavačka djelatnost Društva na izložbi knjiga „Interliber“ u Zagrebu od 8. – 12. 11. 2005.
- Izašla iz tiska knjiga „Perast još živi“, 12. 11. 2005.
- Održan prvi medicinski skup „Suvremena dijagnostika i terapija šećerne bolesti“, 25. 11. 2005.
- Izvršena profesionalizacija uredništva „Hrvatskog glasnika“, i za Glavnog urednika postavljena Tamara Popović, 5. 4. 2006.
- Nakon tri godine od inicijativne akcije društva za prijem signala HRT - a, prvi program je postao dostupan građanstvu, 7. 4. 2006.
- Članovi HGD CG - a pripremili osnivačke akte krovne organizacije Hrvata i predložile naziv „Dux croatorum“, 1. 3. 2006.
- HGD CG bilo je suorganizator znanstvenog skupa „Boka Kotorška – jedno od izvorišta hrvatske pasionske baštine“, 4. – 6. 5. 2006.
- Izašao iz tiska prvi broj periodike „Bokeški ljetopis“, 10. 5. 2006.
- HGD CG je postao članom Hrvatskoga svjetskog kongresa, 19. 5. 2006.
- Izašla je iz tiska knjiga „Barani u mlecima“, 16. 6. 2006.
- Na sastanku u Zagebu od strane predstavnika HGD CG predloženo održavanje manifestacije „Dani Zagreba u Podgorici“, 11. – 12. 7. 2006.
- Izašla je iz tiska knjiga „Odabrane pjesme i proza Frana Alfirevića“, 23. 7. 2006.
- Postavljena je bista Frani Alfireviću na otoku *Gospa od škripjela*, kod Perasta 29. 7. 2006.
- Održan je medicinski skup „Dr. Karlo Radoničić“ u Kotoru, 4. 11. 2006.
- HGD CG je postavilo spomen-ploču o pomorskoj bitki kod Lepanta 1571. godine, 4. 02. 2007
- Realiziran projekt „Bokeljska priča“ u Dubrovniku, 11. – 13. 5. 2007.
- Organizirali prvi susret nogometaša veterana Hajduka i Bokelja, 16. 6. 2007.
- Organizirana „Bokeljska priča“ u Rijeci, 22. 9. 2007.
- HGD CG je suorganizator međunarodnoga znanstvenog skupa „Hrvatsko - Crnogorski dodiri – identitet povijesne i kulturne baštine crnogorskog primorja“
- HGD CG dobitnik nagrade 21. novembar
- Organizirana „Bokeljska priča“ u Podgorici, 17. 12. 2008.
- HGD CG je postao članom Hrvatskoga svjetskog kongresa, 4. – 7. 3. 2008.
- Organizirana „Bokeljska priča“ u Omišu, 16. 5. 2008.
- Iz tiska izašla knjiga „Nedosanjana boka“, 22. 5. 2008.
- HGD CG inicijator i predlagač dodjele odličja Republike Hrvatske Milošu Miloševiću, 8. 7. 2008.
- Organizirali predstavu „Dundo Maroje“ u produkciji HNK - a Zagreb u Kotoru, 16. 7. 2008.
- Organizirali prvi regionalni susret urednika glasila manjinskih naroda u Kotoru, 17. 7. 2008.
- Organizirali sudjelovanje nastupa folklorne grupe *Kotorska vlastela* na drugom festivalu u Poreču, 11. – 13. 9. 2008.
- Organizirali izložbu „Boka nekad i danas“, 21. 11. 2008.
- Posjeta djece iz Boke kotorske Dubrovniku povodom obilježavanja 500 god. Marina Držića, 19. 11. 2008.
- Izašla iz tiska knjiga „Tin Ujević i Crna Gora“, 2008.
- Osnovan Klub mladih, 21. 2. 2009.
- Organizirali posjet sudionika središnjeg odbora HSK - a Kotoru, 27. 3. 2009.
- Predstavljanje kulturnog naslijeđa na izložbi u Padovi, 10. 5. 2009.
- Predstavljanje Društva na Stolačkome kulturnom proljeću, 29. – 30. 5. 2009.
- Izašla iz tiska periodika „Bokeški ljetopis“, 30. 7. 2009.
- Izašla iz tiska knjiga „Za ruke se držimo“ 2009.
- Izašla iz tiska knjiga „Dobrota“ – Povjesnica bokeljskog pomorstva
- Sudjelovanje na međunarodnom sajmu knjiga „Interliber“ u Zagrebu, 13. – 14. 11. 2009.
- Predsjednik Mesić dodijelio visoko državno odličje – Red Stjepana Radića predsjedniku HGD CG - a Ivanu Iliću, 28. 1. 2010.
- Otvoren Hrvatski dom u Podgorici. Prostoriju dodijelio gradonačelnik Mugoša, 14. 5. 2010
- Predstavljena je izdavačka djelatnost društva na V. međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici, 7. – 13. 6. 2010.
- Sudjelovali na II. Svjetskim hrvatskim igrama u Zadru, 18. – 23. 7. 2010.
- Izašla iz tiska zbirka pjesama „Bokeljka“, 4. 12. 2010
- Izašla iz tiska knjiga „Slikom kroz prošlost“, 5. 5. 2011.
- Izašla iz tiska knjiga „Pomorstvo Boke kotorske na slikama mariniste bazija Ivankovića, Do 15. 6. 2011. Tiskano 74. broja časopisa „Hrvatski glasnik“

Milenijumska Crna Gora

Piše:
Mr. Vesna VIČEVIĆ

Crnogorski identitet i kontinuitet države Crne Gore počinjavaju na čvrstim, višeslojnim i višestoljetnim temeljima, još od XI stoljeća.

Klesani su i riječju Popa Dukljanina, i «Oktoiha» i riječima prava i pravde Stege» i «Imovinskog zakonika », ... i građom čvrstih palata, i ne manje čvrstim moralnim postulatima čojstva i junaštva. Junaštva uz muku, žuč i krv u osvajanju jedinog i najvećeg osvojenog i zadržanog bogatstva Crne Gore - blaga njene stoljetne slobode! Slobode da bi bili svoji na svo-

I u tom dugom istorijskom hodu stvarana je i stvorena skladna viševjerska i višenacionalna Crna Gora, đe je ta raznovrsnost zaista bogatstvo, ne prazna fraza, već činjenica dokazana u praksi

me, da bi država opstajala i participirala na mediteranskom i evropskom miljeu, kako u već osvojenim civilizacijskim tekovinama, tako i onim koje su na pomolu.

Ideal slobode pratili su neprikosnovena pravičnost, cijenjenje ljudskih vrlina, poštovanje svojeg jezika, vjere, običaja, pi-

sane riječi narodne i književne... i kontinuiranom njihovom afirmacijom očuvala se, ne samo svijest o njima, već su to postale trajne vrijednosti ne samo kao istorijska, kulturna ili umjetnička, već kao cjelokupna identitetska karakteristika crnogorske države i crnogorskog naroda.

I sve te iste vrijednosti, istom mjerom, poštovane su i kod drugih naroda sa kojima se na istom prostoru, u istim teškim ili manje teškim periodima i okolnostima, odvijao, dijelio, zapravo živio život, ili bolje rečeno - razvijao i njegovao suživot.

I u tom dugom istorijskom hodu stvarana je i stvorena skladna viševjerska i višenacionalna Crna Gora, đe je ta raznovrsnost zaista bogatstvo, ne prazna fraza, već činjenica dokazana u praksi.

U teškom periodu zadnje decenije XX i početka XXI stoljeća, većina građana Crne Gore, vođena pozitivnom energijom tolerantnosti i saradnje, bezrezervno opredijeljena za demokraciju,

slim da ne treba. Državna statistika čuva te brojčane podatke, arhivi izrečene i zapisane riječi... a ljudi to trajno nose u srcu. Nosi u srcu svaki građanin Hrvat, kao i svi ostali građani koji su tog sudbonosnog dana rekli onu, tako veliku, ogromnu, a tako kratku riječ, od samo dva slova: DA. Da, svojoj državi Crnoj Gori. Nije bila presudno važna tada, a nije presudno važna ni sada, nacionalna pripadnost, vjerska pripadnost, partijska pripadnost. Važna je bila tada, sada je važna i vazda će biti važna – pripadnost Crnoj Gori. To je naša zajednička domovina.

Sada je na nama da je, kao svoji na svome, svi gradimo u

to želimo, biti odmah i sad. To je proces. Ali da taj proces ubrzavamo, to možemo, to želimo i to iskreno radimo. Svako u domenu svoje odgovornosti i sposobnosti. I zašto da sebe ne pohvalimo: na pragu smo ostvarenja i tog velikog cilja. I uz to, da budemo obavezno i iskreni: mnogo ima još da se uradi, mnogo i grešaka ima, brojnih i raznovrsnih, ali ne u tolikoj mjeri da su one pravilo ponašanja. To su uočeni izuzeci. To i takvo saznanje i priznanje, uz uloženi napor da se greške ne ponavljaju, daju snagu i nadu da se sigurno korača naprijed, ka željenoj Evropi, koja nas, sa svoje strane, budno analizira, prati...

I slijedeći veliki datum u našoj istoriji, bez dileme, biće datum ulaska u Evropsku Zajednicu države Crne Gore.

Države, koja se, računajući od njenog početka, kao Duklja - Zeta - Crna Gora, bliži, s kraćim ili dužim prekidima, milenijumu postojanja.

Generacija rođenih 2006. godine, (i ne samo ona naravno) godine obnove nezavisnosti, biće u prilici da taj milenijum 2042. godine na odgovarajući način i obilježe, u doba, kada će Crna Gora već naveliko biti ravnopravan član te Evropske Zajednice: datumom velike Tuđemilske bitke iz 1042. godine kada je predstavnik najstarije, prve crnogorske dinastije Vojislavljevića, knez Vojislav (1018-1043) ostvario veliku pobjedu nad Vizantijom i učvrstio svoju državu Duklju, ili nekim drugim značajnim datumom od kojeg je protekao milenijumski hod.

Starijim pak generacijama, biološkim, neumoljivim zakonom, to neće biti omogućeno.

To su sve misli koje se neminovno nameću na ovaj značajni datum.

Utoliko prije, najljepše želje milenijumskoj Crnoj Gori na petogodišnjicu obnove njene nezavisnosti.

ju, skladne multietničke i multikonfesionalne odnose, odlučna je bila u ostvarenju svojeg prava na održavanje referenduma kao preduslovu ostvarenja svoje želje – evropske, nezavisne države Crne Gore. I ostvarila ga je.

Veliki je datum u dugoj istoriji Crne Gore 21.maj 2006., dan obnove njene nezavisnosti! Jedan je od dragulja na njenoj staroj, patiniranoj, ali raskošnoj kruni.

Tom ostvarenju izuzetno značajan doprinos dala je i većina manjinskih naroda Crne Gore. Treba li u ovom časopisu podsjećati na doprinos Hrvata Crne Gore njenoj nezavisnosti? Mi-

željenom pravcu što bržeg vraćanja u Evropu. Jer Crna Gora je, u svom dugom postojanju bila mali, ali ravnopravni član tog evropskog prostora, bila je mali kamenčić, ali sastavni i uvažavani dio velikog evropskog civilizacijskog mozaika. U savremenom trenutku i značenju, na nama je da što prije budemo ravnopravni članovi zajednice evropskih država, da se što prije maksimalno unaprijeđe demokratske vrijednosti, sva ljudska prava,... najkraće rečeno: da se prihvate i u praksi primjenjuju evropski standardi u svim oblastima života. Jasno je - to ne može, ma koliko to željeli i ma koliki bio broj nas koji

PODGORICA DANAS I SJUTRA

U korak sa Europom

Život ovog grada sudbinski je vezan za rijeke i mostove. Oni koji su nekad otišli iz Podgorice vraćaju se u jedan potpuno izmijenjen grad. Gradovi se prepoznaju i pamte i vole po ljudima i ljepotama koje u sebi nose i vrijednostima koje iz njih zrače

Piše:
Hamdo KOČAN

Petogodišnjicu sticanja nezavisnosti Podgorica je dočekala novim gradskim sadržajima. Uoči Dana nezavisnosti, pušten je u saobraćaj most na Ribnici, najduži most u gradu, čime je u cjelini završena minobilaznica. Ovom savremenom bulevarskom saobraćajnicom dugačkom 7 kilometara konačno je izmješten tranzitni saobraćaj iz centra grada. Istog dana, premijer Igor Lukšić i gradonačelnik Miomir Mugoša, označili su početak radova na obilaznici Golubovaca kojom se nastavlja bulevarska saobraćajnica koja je nedavno završena od grada do skretanja

za aerodrom. Time se realizuje koncept bulevara, kao glavnih saobraćajnih arterija, koje razvođe saobraćaj kroz centar grada, povezujući ga sa periferijom.

Prije par godina Trg Republike pretvoren je u srce grada u koje uviru svi podgorički tokovi. Prilagođen je vremenu i novoj arhitektonskoj strukturi sa centralnom fontanom koja mami prolaznike. Uz nedavno rekonstruisanu gradsku biblioteku i skori završetak lokalnog parlamenta najuže gradsko jezgro dobiti će svoju potpuniju vizuru. Gotovo definitivno će se osloboditi saobraćaja i pretvoriti u pješačku zonu sa više zanimljivih sadržaja. To očigledno više neće biti ona menjetnski zakvadračena površi-

na sa administrativnom dušom, kako bi kazao Teofil Pančić, već osunčani grad, kojem tako dobro stoji i spari na ljeta i blagost južnjačke zime, i zato lako ulazi pod kožu.

Podgorica je oduvijek bila grad mostova, od onog najstarijeg Rimskog na Ribnici kod Sastavaka, preko Vezirovog mosta, mosta Blaža Jovanovića, poslijeratnog simbola ovog grada čijoj su se veoma uspješnoj rekonstrukciji posebno obradovali stariji Podgoričani, Mosta Braće Zlatićanin, Krivog mosta, Mosta iznad Banje, pa do Union bridža i Milenijuma kao i prelijepih pješačkih mostova, Moskovskog i onog koji spaja Malo brdo i Zagorič najupečatljivijih znakova današnje

Podgorice.

Preplavljena šumom kranova i dizalica Podgorica je čitavu deceniju najveće gradilište u Crnoj Gori koje uspješno podiže standarde domaćeg graditeljstva. Svi ti mostovi, bulevi, stambeni kvartovi, poslovno-finasijski, obrazovno-kulturni, sportski objekti, hoteli i šoping centri koji su građeni posljednjih godina daju upečatljivu sliku dinamičnog razvoja grada i ostavljaju snažne tragove u njegovom biću. Suštinske i kulturološke promjene nijesu ništa manje. Sve to je samo potvrda da se Podgorica izgrađuje u evropskom duhu i da to više nije onaj grad kojeg smo do juče poznavali, uz sav trud da sačuva tradiciju i autentični šarm. I savremenici i isto-

ričari saglasni su da živimo u vrijeme najvećeg uspona ovog grada, čiji se broj stanovnika uvećao sa 14. 300 koliko ih je bilo 1948. godine na 187.085 u 2011g., što je gotovo trećina stanovnika Crne Gore.

Život svakog grada čine i naizgled male stvari, poput zelenih pijaca, butika, knjižara, kafića i restorana, malih sportskih terena itd. Većina njih je nastala u kratkom roku kao što su i nedavno po-

Rukovodstvo grada brzo se suočilo sa istinom da život ne može da čeka i da je najgore ako se problemi ostavljaju drugima. Samopouzdanje i vlastita poslovna filozofija vrijede više od svake vrline.

stavljani spomenici Svetom Petru Cetinjskom, Kralju Nikoli, Valtazaru Bogišiću, nespornim velikanima naše kulturne, istorijske i političke tradicije ali i jedinstvenom Aleksandru Puškinu, Vladimiru Visockom i drugima. Većinu urbanističko arhitektonskih promjena pratilo je i odgovarajuće pejzažno uređenje zelenih površina koje se sve više upotpunjuju fontanama i različitim vrstama mediteranskog rastinja i opremaju najsavremenijim parkovskim mobilijarom. Park na Kruševcu ili onaj ispred Univerziteta Crne Gore, žuborom neobično interesantnih fontana, mame vas bar na kratak predah.

U cilju zaštite životne sredine izgrađeni su savremena deponija i prvi regionalni reciklažni centar u Crnoj Gori kao i pogon za tretman starih automobila a rehabilitovano je posojeće postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Urbani način života sve više karakteriše i ruralna područja Podgorice. Sela su probuđena iz letargije, ljudi se vraćaju

svojim ognjištima ne samo zbog lepota i mirisa zavičaja već da bi se bavili poljoprivrednom proizvodnjom, a pored koristi imali i mirniji život. To se posebno osnažuje u gradskim opštinama Tuzi i Golubovci koje značajno artikulišu potrebe građana i brži razvoj ovih područja

Prostorno urbanistički plan Glavnog grada, čija je izrada u toku, obezbijediće pretpostavke za ostvarivanje vizije razvoja Podgorice za period do 2025. godine. U tom pogledu

Postoji gotovo opšta saglasnost da se u posljednjoj deceniji Podgorica najbrže razvijala i u svemu suštinski promijenila. Dinamiku takvog razvoja nije bilo lako postići ni održati. Zato je okupljen tim saradnika oko ideje čija je suština stvaranje još ljepše i bolje Podgorice u kojoj nije bitno, ko je odakle, i kada došao, već šta i koliko može doprinijeti njenom razvoju.

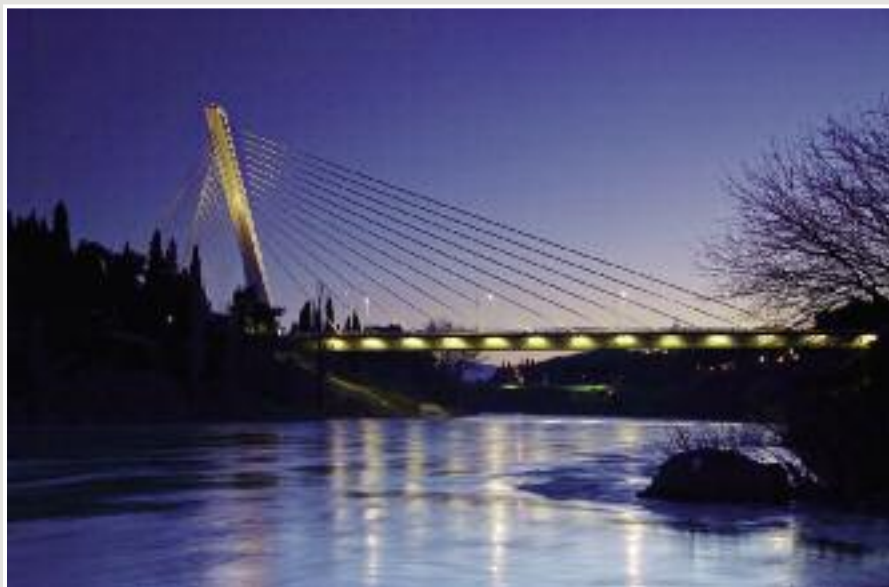
posebno će biti značajna buduća izgradnja autoputeva koji se ukrštaju u glavnom gradu.

Formiranjem industrijske, agroindustrijske i servisno-skladišne zone sa ranžirnom stanicom stvorene su planske pretpostavke za razvoj bizni-

sa. Budućim investitorima nude se brojne pogodnosti, kako bi baš u Podgoricu uložili svoj kapital i u njoj razvili svoj posao. Upravo u tom cilju liberalizovano je izdavanje u zakup građevinskog zemljišta i izdavanje odobrenja za izgradnju. Eliminisan su i administrativne prepreke na koje grad može da utiče i na taj način stimulisala nova zapošljavanja.

Pored svestranog preporoda, Podgorica je uspjela da postavi temelje festivalima i manifestacijama i produkuje kulturne sadržaje tokom čitave godine kroz koje se afirmisao veliki broj stvaralaca. Muzej Marka Miljanova na Medunu i stalna postavka Gradskog muzeja uspješno prezentuju različite kulturne slojeve i vjekovni suživot ljudi ovog područja. Nastaviće se dalja istraživanja Duklje i Meduna kako bi se konzervirali i prezentovali ovi arheološki lokaliteti. Podgorica je podneblje uzbudljivih prirodnih kontrasta a bogati rezervat Skadarskog jezera i neponovljivo nasljeđe narodne arhitekture u njenoj okolini čekaju na

svoju turističku valorizaciju. Stara Varoš, kao gradsko jezgro visoke ambijentalne vrijednosti i osoben trag kulturno istorijskih tokova i urbanističkog kolorita, ostala je nažalost zasad, bez adekvatne zaštite.

Kao grad masovnog sporta ali i vrhunskih sportista, pogotovo nakon rekonstrukcije Centra Morača, Podgorica je danas jedna od najznačajnijih destinacija košarke, rukometa i borilačkih sportova u regionu. koji čini sve da unaprijedi i obogati sportski duh. Glavni grad je značajno doprinio stvaranju uslova za rad reprezentativnih selekcija, posebno je impresivan fudbalski kamp na Starom aerodromu ali i novi vaterpolo i plivački bazeni. Odabran je i

...Ležerno, uz smijeh i žagor, mladi stupaju podgoričkim ulicama kao na modnoj pisti. Hercegovačkom ulicom, gradska vreva traje od jutra do iza ponoći. Osmjesi, druženja i žagor u holovima fakulteta i škola u kafićima i zabavama najljepši su znaci raspoznavanja današnje Podgorice.

strateški partner za izgradnju istočne tribine gradskog stadiona kako bi se završio ovaj najveći sportski objekat u Crnoj Gori u kojem će pored poslovnih sadržaja biti i garaža za 450 automobila.

Brda Gorica i Ljubović ali i Tološka i Zlatička šuma, kao lijepo uređene rekreativne zone i očuvani ekološki resursi u popodnevrim satima masovno zaposjedaju sve generacije Podgoričana. Na šetališnim i biciklističkim stazama, na sportskim poligonima i trim stazama zahvaljujući kvalitetnoj rasvjeti oni najuporniji ostaju do kasno u noć.

Trenutno se realizuje projekat vodosnabdijevanja gradskih opština Tuzi i Golubovci

koji će uskoro ući u jedinstveni sistem vodosnabdijevanja Glavnog grada. Izvjesno je da će Evropska investiciona banka i Svjetska banka podržati realizaciju projekta Uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i drugih projekata u oblasti zaštite životne sredine. Krajem godine počće pripremni radovi za gradnju Doma starih. Gradsko pozorište koje u ovoj godini slavi šezde-

set godina postojanja uskoro treba da dobije svoj krov. Dogodine će početi i rekonstrukcija i dogradnja ikone podgoričkog ugostiteljstva, hotela Crna Gora, koji će se sa novim sadržajima uhvatiti korak sa najprestižnijim brendovima savremenog hotelijerstva. Sve to pokazuje želju da se održi imidž grada koji privlači investitore. Pogotovu sada, kada je Crna Gora, pred dobi-

janje datuma za pregovore za ulazak u Evropsku Uniju.

Sadašnje generacije akteri su promjena koje Podgoricu čine sve više kosmopolitiskim gradom evromediteranskog duha čiji su imidž i identitet u pravom smislu tek u nastajanju. Svjesni da snaga Podgorice leži u pokretačkom impulsu i energiji mladih ljudi sve više se stvara ambijent za njihovu punu afirmaciju i podršku. Zato je veoma važno da se razvije njihovo osjećanje pripadnosti gradu kojem svaka generacija ostavlja više nego što je naslijedila. Ovo je njihov grad, bez obzira da li su im roditelji ovdje došli prije stotinu godina, ili juče.

Podgorica, kao i svi veliki gradovi naravno, ima i čitav niz problema koji nijesu mali i nije ih lako riješiti. Kriza se svakako odrazila na dinamiku njihovog rješavanja. Zato građanima treba govoriti istinu i kada ide sve dobro, i kada su teškoće. Budućnost se ne čeka, već joj se ide u susret.

Obljetnica Hrvatskog doma

Hrvatsko građansko društvo ima podružnice u Herceg Novom, Tivtu, Kotoru, Baru i Podgorici. Grad Podgorica obezbijedio je prostor za rad Podružnice i 07. svibnja je upriličena proslava u povodu obljetnice useljenja u taj prostor. U jutarnjem programu RTV CG gostovali su prim. dr Svetlana Zeković, predsjednica i Jurica Žarković, član UO Podružnice, govoreći o radu i značaju HGD CG i o uvjetima rada u novim prostorijama, ističući zahvalnost gradonačelniku dr Miomiru Mugoši.

U popodnevним satima organiziran je domjenak za mnogobrojne goste i članove Podružnice. Prijemu je prisustvovala i Ana Modun, savjetnica u Veleposlanstvu, Republike Hrvatske kao i članovi HGD CG iz Podružnice Bara i Kotora. U pozdravnom govoru dr Zeković je posebno istakla rezultate u proteklom periodu i planove do kraja godine, s napomenom da je prostor opremljen donacijama Grada, Veleposlanstva i sufinanciranjem samih članova Podružnice. Prostor je lijep i funkcionalan koji omogućava druženje, korištenje knjižnice-poklon Matice Hrvatske, organiziranje nastupa manjih glazbenih grupa, izložbi, sastanaka i promocija. Za ovu prigodu otvorena je izložba, slikarke dr Vesne Oborine, člana Podružnice, pod nazivom „Razglednice sa Jadrana“. Prisutne je zabavljao glazbeni trio Marka Klepića „Prijatelji“.

Nakon programa i druženja promovirana je i e-mail adresa Podružnice

hgd-podgorica@t-com.me

**ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MANJINSKIM
PRAVIMA I SLOBODAMA U CRNOJ GORI STUPIO NA SNAGU**

Ispravljena nepravda

Predloženim izmjenama željelo se, prije svega, regulirati Ustavom zagarantovano pravo na autentičnu zastupljenost manjina u Skupštini Crne Gore i Skupštinama jedinica lokalne samouprave, način formiranja i funkcioniranja Savjeta i raspodjelu sredstava Fonda učiniti pravednijom, ugrađujući nove kriterije

Pripremila:
Tijana PETROVIĆ

Po Zakonu o pravima i slobodama nacionalnih i etničkih manjina u

Crnoj Gori, koji je izglasan u vrijeme postojanja državne zajednice Srbije i Crne Gore, regulirana su prava nacionalnih manjina. Na osnovi odrednica tog Zakona formirani su nacionalni savjeti i Fond za financiranje aktivnosti manjinskih zajednica.

Nakon obnove državnosti Crne Gore 2006. godine i donošenja Ustava, neophodno je bilo uskladiti sve Zakone s Ustavom, pa i ovaj.

U međuvremenu je Ustavni sud proglasio

neustavnim članove Zakona kojima je bio reguliran dodatni broj mandata poslanika i odbornika za pripadnike nacionalnih manjina.

S druge strane, predviđenim načinom formiranja nacionalnih savjeta putem biračkih skupština, Savjeti su postali produžena ruka političkih stranaka, što je onemogućavalo demokratski stručno i objektivno vođenje manjinskih Zajednica.

Osobito je izazivao nezadovoljstvo propisan način raspodjele sredstava Fonda za financiranje programa nacionalnih manjina, prema kojem je raspodjela sredstava vršena na osnovi postotnog učešća nacionalne manjine u strukturi stanovništva prema podacima posljednjeg popisa. Prilikom posljednje raspodjele sredstava krajem prošle godine, pokrenuta je velika medijska kampa-

nja nevladina sektora i nekih državnih institucija, tražeći poništenje odluke o raspodjeli, do čega, naravno, nije došlo, ali je je jasno stavljeno do znanja da se na ovakav način ne mogu dodjeljivati sredstva iz državnog budžeta.

O svim ovim manjkavostima pisano je u *Hrvatskom glasniku*, tražeći od resornog Ministarstva da se hitno radi na izmjenama i dopunama postojećeg zakona.

Kako je u međuvremenu došlo do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima i slobodama manjina, to je bio povod za razgovor sa Sabahudinom Delićem, pomoćnikom Ministra manjina Crne Gore.

HG: Što je uvjetovalo donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama?

S.D. Kao što je poznato, Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Crne Gore donijet je 19. oktobra, a proglašen 22. oktobra 2007. godine - istovremeno s Ustavom i stupio je na snagu danom proglašenja. Ustavnim zakonom (tri odredbe) određeni su rokovi za usklađivanje Zakona s Ustavom. Shodno članu 8 ovog zakona, određeno je da će se, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona, uskladiti s Ustavom i Zakon o manjinskim pravima i slobodama. Radi obimne zakonodavne aktivnosti Skupštine na usklađivanju zakonodavstva s Ustavom i zakonodavstvom EU, za manji broj zakona, navedenih u članu 7 i 8 zakona, rokovi za usklađivanje bili su vrlo kratki i ne-realni, pa je Skupština, radi legalnog i legitimnog postupanja, izmijenila Ustavni zakon (tri izmjene) i te rokove pomjerila, određujući ih realnije i primjerenije uslovima i potrebama u postuku usklađivanja.

HG. Zašto je proces usvaja-

nja Zakona tekao prilično dugo?

S.D. Moram istaći da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava reagovalo na vrijeme, odnosno u predviđenom roku uputilo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Predloženim izmjenama se željelo, prije svega, regulisati Ustavom zagarantovano pravo na autentičnu zastupljenost manjina u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave. Kao što je poznato, Ustavni sud je proglasio neustavnim dva člana Zakona koja su tretirala ovo pitanje, a naša želja je bila da, s obzirom na nova ustavna rješenja, vratimo u »pravni život« ova dva člana Zakona. S obzirom na, evo već trogodišnji rad na izbornom zakonodavstvu, Ministarstvo je predložilo, a Vlada Crne Gore je, 5. 11. 2009. godine, usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama i uputila Skupštini radi stavljanja u dalju proceduru. Skupština Crne Gore je u martu 2010. godine razmatrala Predlog zakona i, s obzirom da nije dobio Ustavom predviđenu većinu (član 91, stav 4), izjašnjavanje o ovom zakonskom tekstu je prolongirano. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama je donijet 9. decembra 2010. godine, na petoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2010. godini.

H.G. Koje su osnovne izmjene i novine koje zakon donosi?

S.D. Pored usaglašavanja sa novom ustavnom terminologijom, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama sadrži odredbu kojom je utvrđeno da će se autentična zastupljenost manjina u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u

kojima manjine čine znatan dio stanovništva obezbijediti primjenom principa afirmativne akcije, u skladu sa izbornim zakonodavstvom. Takođe, ovim izmjenama i dopunama se preciznije definiše sastav savjeta, kao i način izbora članova savjeta manjina. Definisana je nadzor nad zakonitošću rada savjeta i obaveza savjeta da o svom radu i finansijskom poslovanju podnose, najmanje jedanput godišnje, izvještaj Ministarstvu i nadležnom radnom tijelu Skupštine.

U dijelu raspodjele sredstava iz Fonda za manjine izbrisana je ranija odrednica po kojoj su sredstva raspoređivana na osnovi postotnog učešća manjine u ukupnom stanovništvu, prema rezultatima posljednjeg popisa. Ovim izmjenama je ostavljeno pravo upravljačkim organima Fonda da dijele sredstva za zaštitu, unapređenje i razvoj prava manjina, na osnovi svoje odluke, poštujući nekoliko osnovnih kriterija:

- doprinosa koji projekt teži očuvanju i razvoju nacionalnog, kulturnog, vjerskog, jezičnog i etničkog identiteta;

- kompatibilnosti projekta sa strateškim dokumentima Vlade;

- transparentnosti i mogućnosti kontrole realizacije projekta;

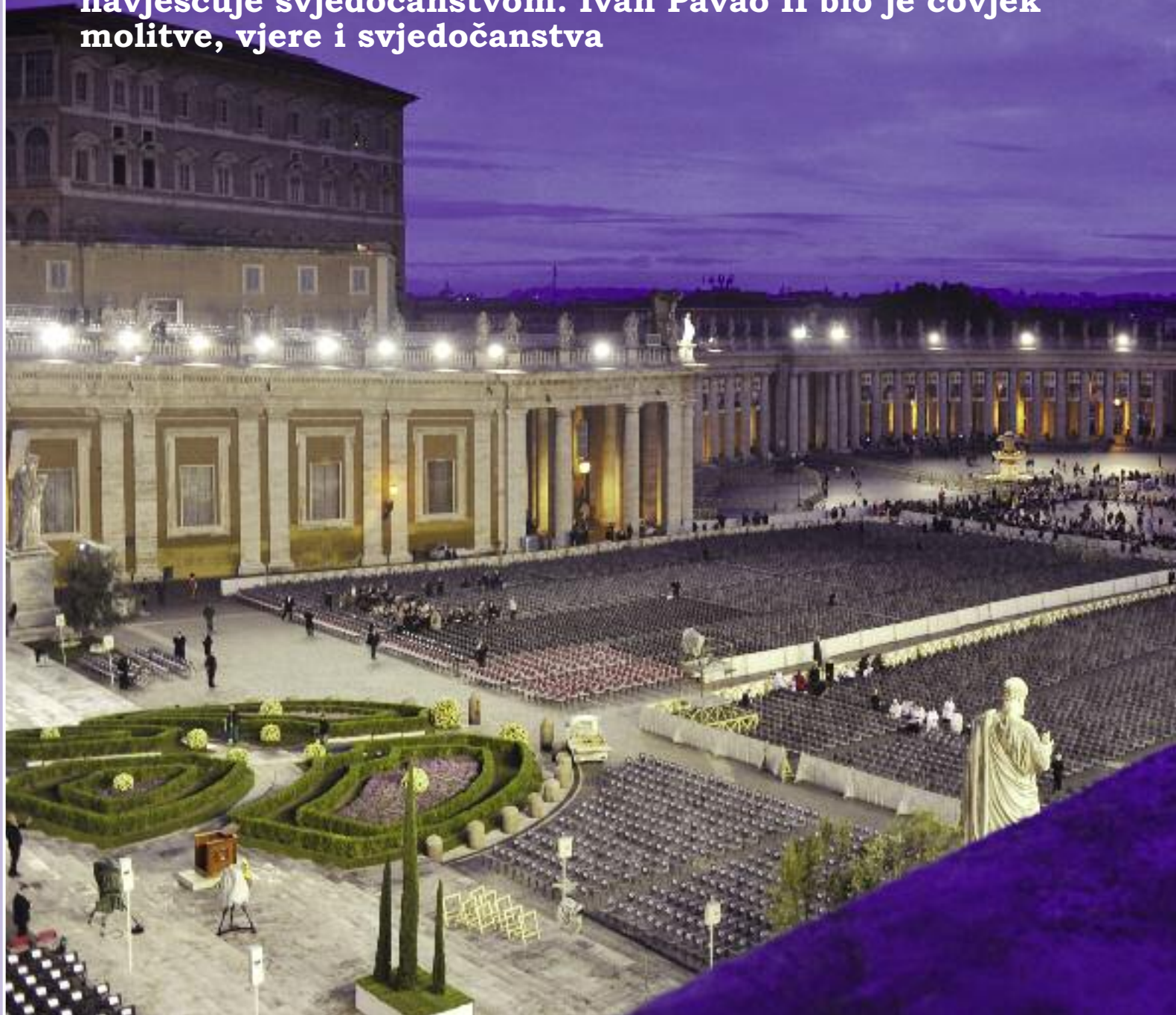
- kredibiliteta podnosioca projekta.

Također, definirano je da „pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava iz stava 2 alineja 2 ovog člana imaju nevladine organizacije i druga pravna i fizička lica čije su djelatnosti, odnosno aktivnosti usmjerene na očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta”.

BEATIFIKACIJA PAPE IVANA PAVLA II.

Svjedok vjere

Vjera je dar Božji. Taj dar se čuva isključivo molitvom, a navješćuje svjedočanstvom. Ivan Pavao II bio je čovjek molitve, vjere i svjedočanstva

**mons. dr. Andrija
KOPILOVIĆ**

Ima događaja kojima se pečati povijest. Neki od tih događaja su tako snažni da čak iskorače iz povijesti. Ima ljudi koji svojim životom opečate svoju epohu i toliko zaduže povijest da ih se ni u kojoj ideologiji i promjeni ne može zaobići, kao osobe koje su doprinijele svojim radom bitno obogaćenje čovječanstva. Svi se nalazimo pod dubokim dojmom beatifikacije pape Ivana Pavla II, koja se dogodila 1. svibnja ove godine. Nebrojeno mnoštvo vjernika od kojih veliki dio nije mogao prići mjestu beatifikacije, ipak je doživjelo jedan nadpovijesni događaj, jednu nadzemaljsku prisutnost: ponovno Ivana Pavla II.

BLAŽENIK

Malo je slučajeva kada organizatori tako velikih skupova upozoravaju ljude da, ako je moguće, izbjegnu prisustvova-

“Odobravam da se Papa Ivan Pavao II odsad naziva blaženim i da se može slaviti njegov blagdan svake godine 22. listopada”, rekao je Benedikt XVI ispred milijun okupljenih, a lijes s tijelom novog blaženika krenuo je prema bazilici sv. Petra, gdje će biti izložen pred glavnim oltarom sve dok ga vjernici budu htjeli obilaziti. Nakon toga, njegovo tijelo neće biti vraćeno u grob u kriptu bazilike, nego će biti položeno ispod oltara svetog Sebastijana, s desne strane bazilike, odmah do Michelangelove skulpture Pietà.

Moći s krvlju novog blaženika nosila je Papina dugogodišnja pomoćnica, a uz nju je bila sestra Marie Simon-Pierre koja je, prema tvrdnjama Katoličke crkve, čudesno ozdravila od Parkinsonove bolesti zagovorom Pape Ivana Pavla II.

Ivan Pavao beatificiran je prvu nedjelju poslije Uskrsa, u “bijelu nedjelju”, koju je on sam proglasio blagdanom Božjeg milosrđa.

Među 16 predsjednika država, svečanosti je nazočio i predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, zajedno s ministrom kulture, Branislavom Mićunovićem.

ti takvom događaju. Rim ne bi mogao primiti sve one koji su namjeravali tih dana biti na beatifikaciji. U svojoj homiliji

Benedikt XVI je otprilike počeo ovako: Prije šest godina okupilo se ogromno mnoštvo na ovome trgu i bili smo svi žalosni jer nas je napustio veliki papa Ivan Pavao II. Oči su nam bile orošene suzama i ostali smo osiromašeni. Danas smo ponovno na istu nedjelju okupljeni na istom trgu, ganuti što nam se Ivan Pavao II vratio kao blaženik. On je ponovno prisutan i kao da ga gledamo na onome prozoru s kojega je toliko puta govorio, blagoslivljao, da nas ponovno blagoslivlja i da nam govori. Ovoga puta ga molimo da nas zagovara i da nas blagoslivlja nebeskim blagoslovom. Ivan

se ne može oteti dojmu da se sam Bog poslužio ovim jedinstvenim čovjekom da nam poruči nešto vrlo važno za naše vrijeme.

TEŠKA VREMENA

Kada razmišljam o crkvenoj povijesti, onda su samo prva stoljeća kršćanstva bila urešena

velikim papama, od kojih je većina upisana u red svetaca Katoličke crkve. U srednjem je vijeku jedva koji Petrov nasljednik zasjae sjajem svetosti. U novije vrijeme, već dva stoljeća na Petrovu stolicu Bog poziva velike pastire. Od njih su već sveti Pio X, a blaženici Pio IX, Ivan XXIII i, evo

ma njegova života progovorio je i sadašnji krakovski nadbiskup, kardinal Stanislav, koji je bio papin tajnik dvanaest godina u Krakovu, a dvadeset i šest godina u Vatikanu. Istaknuo je dvije značajke koje su ga se najviše dojmile. Još u vrijeme školovanja, kad mu je bio profesor, spominje kako je na svakoj pauzi između satova odlazio, ne u zbornicu, nego u crkvu. Sve studente se dojmila ta molitvena dimenzija njihova profesora. Kada je postao nadbiskupom, započeo je dan s molitvom u tri sata u zoru i do sedam sati, kada je misio. Često je molio prostrt na zemlju. U teško vrijeme komunizma i progona, važnije dokumente pisao je u kapeli. Kada je došao u Vatikan, nastavio je isti bogati molitveni život. Kada je obolio, možda je nešto skratio, osobito u načinu molitve, ali je dnevno najviše vremena molio. To svjedoči i Benedikt XVI, da je u životu osjećao najviše njegovu (Papinu) podršku u molitvi. Dakle, prvu dimenziju koju je istaknuo u svjedočanstvu tajnik: bio je čovjek molitve i čvrste vjere da ono što moli vjeruje i što vjeruje svjedoči. Kao druga oznaka koju je tu večer kardinal Stanislav izdvojio, jest dimenzija prijateljstva. „Bio mi je divan prijatelj. Volio me je i nikada nije podigao ton na čovjeka. Jednom riječju, bio je ljubitelj ljudi – ljudima prijatelj.“ To su, čini se, najbolje osjetili mladi. Zato je taj papa, i mlad i star, i zdrav i bolestan, volio i bio voljen. To su mladi – jer su mladi – osjetili. To je svjedočila i ova beatifikacija. Kratak je ovaj izvještaj da bih išta mogao završiti, ali je poruka jasna: Vjera je dar Božji. Taj dar se čuva isključivo molitvom, a navješćuje svjedočanstvom. Ivan Pavao II. bio je čovjek molitve, vjere i svjedočanstva. Sada je zagovornik suvremenog čovjeka koji je u tjeskobi vjere.

Pavao II. je blaženik Katoličke crkve. Nakon više od tisuću godina dogodilo se prvi put da je neposredni nasljednik svoga prethodnika upisao u red blaženika Katoličke crkve. Ovaj se put doslovno obistinila poslovice: *Vox populi, vox Dei – Riječ naroda, riječ Božja*. Otkada je umro, u prosjeku je dvadeset tisuća ljudi dnevno posjećivalo njegov grob. Sada je premješten u Vatikansku baziliku i kolona se produžila, postala je još brojnija. Čovjek

sada, Ivan Pavao II. To je znak da su i naša vremena tako značajna i poslanjem Crkve bremenita kao prva stoljeća kršćanstva. Je li i tako teška? Patnički život Ivana Pavla II. govori u prilog tome. Da, naša vremena su odgovorna, bremenita i teška za Crkvu. Što je onda snažna poruka pontifikata Ivana Pavla II.? Bio sam ganut kada sam na bdijenju uoči proglašenja gledao Euroviziju. Među mnogim svjedoci-

**BENEDIKT XVI SVETI OTAC PAPA BORAVIO JE 4. I 5. LIPNJA U
SLUŽBENI I PASTORALNI POSJET REPUBLICI HRVATSKOJ**

Papa u Hrvatskoj

Priredio:
Dario MUSIĆ

Papa Benedikt XVI na početku svog prvog pastoralnog pohoda Hrvatskoj izjavio je na dolasku u zagrebačku zračnu luku Pleso da u Hrvatsku dolazi s velikom radošću "kao hodočasnik u ime Isusa Krista".

"Srdačno pozdravljam ljubljenu hrvatsku zemlju i, kao nasljednik apostola Petra, velikim zagrljajem grlim sve njezine stanovnike", rekao je poglavar Katoličke crkve, nakon što mu je riječi dobrodošlice uputio predsjednik Republike Ivo Josipović. Pozdravio časnu braću u biskupstvu, predstavnike vlasti i predsjednika Josipovića kojem je izrazio najbolje želje za visoku dužnost koja mu je povjerena, kao i za mir i za napredak cijele zemlje. "U ovome se času želim prisjetiti triju pastoralnih posjeta mog ljubljenog prethodnika, blaženoga Ivana Pavla II, Hrvatskoj te zahvaliti Gospodinu za dugu povijest vjernosti koja povezuje vašu zemlju sa Svetom Stolicom", rekao je papa. Podsjetio kako je riječ o više od trinaest stoljeća snažnih i posebnih veza, prokušanih i učvršćenih u ponekad teškim i bolnim okolnostima. "Ta je povijest rječiti dokaz ljubavi vašega naroda prema Evanđelju i prema Crkvi. Od samih početaka, vaš narod pripada Europi te joj, na poseban način, daje doprinos u duhovnim i moralnim vrijednostima, koje su kroz stoljeća oblikovale svakodnevi život kao i osobni i

Drage obitelji, radujte se očinstvu i majčinstvu! Otvorenost životu znak je otvorenosti prema budućnosti, pouzdanja u budućnost, kao što poštivanje naravnoga zakona oslobađa osobu, a ne ubija je! Dobro obitelji je dobro i Crkve

nacionalni identitet njezine djece", kazao je Sveti Otac na početku svog dvodnevnog pastoralnog pohoda Hrvatskoj pod geslom "Zajedno u Kristu".

Prvog dana papinog boravka u Hrvatskom narodnom kazalištu nešto poslije 18 sati upriličen je susret pape Benedikta XVI s predstavnicima hrvatskog javnog i vjerskog života. Među 700-tinjak predstavnika civilnog i političkog života, kulture, znanosti, poduzetništva te članova diplomatskog zbora u Hrvatskoj, susretu s papom prisustvuje cijeli državni vrh - predsjednik države Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić i predsjednica Vlade Jadranka Kosor. U pratnji Svetog oca bili su zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić i državni tajnik Svete stolice Tarcisio Bertone.

Na susret - bdjenje s mladima, koji je okupilo 40 tisuća oduševljene hrvatske katoličke mladeži, popraćen usklicima "Papa mi te volimo" papa Benedikt XVI stigao je na Trg bana Josipa Jelačića oko 19.30 sati. Susret sa Svetim Ocem pod zaštitom i zagovorom Majke Božje od Kamenitih

vrata. Molitveno bdjenje s mladima i euharistijsko klanjanje bilo je molitveno slavlje koje polazi od Službe Božje riječi na koju se nadovezuju svjedočanstva mladih i nagonvor Svetoga Oca, da bi preraslo u klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom i u šutnju, koja je unutarnja riječ i zaziv.

Sveti je Otac poručio mladima da se ne boje i puste Isusa da ih uzme za ruku. "Pustite da bude prijatelj i suputnik na vašem putu! Pouzdajte se u Njega, neće vas nikada razočarati!", rekao je Papa mladima potičući ih da plivajući protiv struje ovoga svijeta, uvijek teže ka Kristu i njegovoj ljubavi.

"Gospodin Isus nije Učitelj koji zavarava svoje učenike; On jasno kaže da hod s Njime zahtijeva zalaganje i osobnu žrtvu, ali se isplati! Dragi mladi prijatelji, ne dopustite da vas zavedu privlačna obećanja lakog uspjeha, načini života koji daju prednost izgledu, na štetu nutrine. Ne popuštajte kušnjama da se potpuno pouzdate u posjedovanje, u materijalne stvari, odričući se slijediti istinu koja ide dalje, poput visoke zvijezde na nebu,

kamo vas Krist želi povesti. Dopustite da vas povede u Božje visine”,

Papu je, posebno dojmilo bdjenje s mladima, ozračje molitve koje je vladalo na Trgu, a osobito je bio oduševljen tišinom koja je vladala tijekom klanjanja. Papu se također snažno dojmilo kada je po završetku bdijenja vidio mlade koji kleče dok je prolazio papamobilom. Molitveno bdjenje pape Benedikta XVI s mladima na Trgu bana Jelačića završilo je nešto iza 21 sat nakon čega se Sveti Otac odvezao do Apostolske nuncijature na Ksaveru.

Drugog dana papina posjeta Hrvatskoj 5 lipnja u 10 sati Blagoslovom Svetog Oca, pape Benedikta XVI - Mir vama, na zagrebačkom Hipodromu u

koncelebraciji s kardinalima i biskupima počelo je svečano misno slavlje u povodu obilježavanja Prvog nacionalnog dana hrvatskih katoličkih obitelji na kojem se okupilo oko 400 tisuća vjernika, započeo je naj-svečaniji dio njegova posjeta Hrvatskoj. Misno slavlje na zagrebačkom Hipodromu bio je središnji dio dvodnevoga i prvoga pastoralnog i državničkog pohoda Svetog Oca Hrvatskoj pod geslom “Zajedno u Kristu”. Na misno slavlje došli su vjernici iz brojnih hrvatskih župa, te iz susjedne Slovenije, BiH i Makedonije, kao i drugih europskih zemalja. Papa Benedikt XVI je tom prigodom rekao je „Drage obitelji, radujte se očinstvu i majčinstvu! Otvorenost životu znak je otvorenosti prema budućnosti,

pouzdanja u budućnost, kao što poštivanje naravnoga zakona oslobađa osobu, a ne ubija je! Dobro obitelji je dobro i Crkve. Želio bih istaknuti ono što sam tvrdio prije: Izgradnja svake pojedine kršćanske obitelji smješta se unutar veće obitelji Crkve, koja je podupire i nosi sa sobom. I obratno, Crkvu grade obitelji, male kućne crkve”, rekao je papa. “Drage obitelji, ne bojte se! Gospodin ljubi obitelj i blizu vam je!”, poručio je Sveti Otac nakon čega je predvodio molitvu Kraljice neba te izmolio završnu molitvu.

Papa Benedikt XVI Istog dana nešto prije 17 sati u zagrebačkoj katedrali predvodio je Molitvu Večernje Sedme vazmene nedjelje, te se pomolio na grobu bl. Alojzija Stepinca. U molitvenom slavlju, uz Svetoga Oca, sudjelovalo je oko 2000 biskupa, prezbitera, đakona, redovnika, redovnica, bogoslova, sjemeništara, redovničkih kandidata i kandidatkinja.

Nakon gotovo 35 sati na hrvatskom tlu Sveti otac je zrakoplovom Croatia Airlinesa napustio Hrvatsku. Svoj 19. Apostolski posjet papa Benedikt XVI završio je bez svečanog ispraćaja zbog jake kiše u zagrebačkoj zračnoj luci, stoga se umjesto oproštajne svečanosti papa u obliženjem hangaru tek pozdravio sa državnim vrhom predvođenim predsjednikom Ivom Josipovićem, premijerkom Jadrankom Kosor, predsjednikom

Sabora Lukom Bebićem te biskupima na čelu sa predsjednikom HBK Marinom Sračićem i kardinalom Josipom Bozanićem. Sveti Otac na kraju je poručio: Neka Djevica Marija bdije nad povijesnim putom vaše domovine kao i nad putom čitave Europe i neka vas također prati moj apostolski blagoslov, koji vam od srca udjeljujem!

Papa Benedikt XVI

**IDAČKA DJELATNOST HGDCG BOGATIJA JE ZA JOŠ JEDNO
MONOGRAFSKO IZDANJE, ZA KNJIGU POMORSTVO BOKE
KOTORSKE NA SLIKAMA MARINISTE BAZIJA IVANKOVIĆA**

SVJEDOCI morskih pučina

Priredio:
Joško KATELAN

Tiskanje ove knjige jest produkt dugogodišnje suradnje našega Društva s Hrvatskom bratovštinom Bokeljska mornarica 809, Zagreb. Promocija ove knjige, koja se održala u Kotoru 20. svibnja, privukla je pozornost mnogih ljubitelja pomorstva, umjetnosti i poznavatelja autora Željka Brguljana, rodnom iz Prčanja, koji živi i radi u Zagrebu. O knjizi su govorili Radojka Abramović, povjesničarka umjetnosti i viši stručni savjetnik Pomorskog muzeja u Kotoru, te Petar Palavršić, kustos Muzeja.

„Ljubav kao pokretačka energija osnovni je preduvjet kvalitetnoga stvaralačkog opusa bilo kojeg segmenta ljudske djelatnosti. Željko je danas jedan od najmlađih kroničara rodnog Prčanja, rijetki pojedinac koji se posvetio izučavanju bokeljske prošlosti bez ijedne trunke ličnog interesa, a kao svaki Bokelj more i brod nosi u krvi. Željko je također jedan od rijetkih ljudi svestranog obrazovanja i interesa, koji voli i proučava svaki trag prošlosti svoga zavičaja, spre-

Ploveći svojim jedrenjacima vječito između mora i neba, često između očaja i nade, Bokelji su davno shvatili da im zemlja ne pripada trajno. Zato je Boka i postala kolijevkom tolikih svetaca i blaženika. Hrabrost, moralnost i požrtvovanost Bokelja ulijevali su povjerenje u bokeljske posade i njihove brodove ...

man svoje znanje i ljubav podijeliti s drugima i da se istinski raduje svakome tko s njim podijeli iskustvo, zanimanje i ljubav prema prošlosti Boke.

Interes za slikarsko djelo Vasilija-Bazija Ivankovića probuđen je vrlo rano, odmah po osnivanju pomorskih muzeja u velikim pomorskim centrima Rijeci, Splitu, Dubrovniku i Kotoru, gdje su među muzejskim predmetima zaiskrila rijetkom ljepotom, snagom izraza i realističnom deskriptivnošću ulja na platnu, uglavnom s prikazima mora, neba i jedrenjaka, radovi kapetana i slikara porijeklom iz Boke Kotorske, Herceg Novoga, rođenog u Carigradu 1815., preminulog u Trstu 1898. godine.

Prvi je na ljepotu ovih marinoslika ukazao i o njemu rado pisao Josip Luetić, nekadašnji direktor Pomorskog muzeja JAZU-a u Dubrovniku. Bogata arhivska građa pomogla je ovom autoru rasvijetliti način i okolnosti pod kojima je stvarao ovaj zaslužni slikar doprinoseći skoro konačnom sudu o brojnosti Ivankovićevih slika na području Dubrovnika, Orebića, Malog Lošinja, Splita, Rijeke, Venecije i Trsta. Još jedan autor pomogao je rasvjetljavanju ličnosti marinoslikara V. Ivankovića. To je profesor Ignjatije Zloković, povjesničar, znanstvenik, nekadašnji direktor Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru. U Dubrovniku je, neposredno

po osnivanju odjela za pomorstvo 19. stoljeća u Pomorskom muzeju JAZU-a, otvorena izložba Ivankovićevih radova s područja Dubrovnika i Pelješca, u Rijeci u Narodnom muzeju, odjelu za pomorstvo 1958., a ne manje istaknuto mjesto dobio je Ivanković na izložbi *Slikarstvo 19. stoljeća u Zagrebu 1961.* Treba spomenuti da su Ivankovićeve slike prvi put izlagane u Trstu 1930. za vrijeme jedne izložbe posvećene temi pomorstva. Porijeklom iz Boke Kotorske, sin Jovana Ivankovića, pomorskog kapetana iz Herceg

tna analiza

Ivankovićeva opusa, računajući na platna duž cijele Jadranske obale, ali i traganje za novim mogućim lokacijama. Kao revnosni suradnik, zaljubljenik u svako Ivankovićevo platno, Željko Brguljan je dao ogroman doprinos u prikupljanju Ivankovićevih slika, bilo da se radi o onima koje su nepovratno izgubljene, a znamo o njima samo na osnovi pisanih izvora, bilo da su tek pronađene na zidu zavjetne zbirke ili u privatnom vlasništvu.

Željko slike jedrenjaka nazi-

zaljeva dostojnog divljenja, a najvažnije od svega utkan je duh pobožnosti i poštovanja prema čovjeku, koji se rađa kod ljudi koji gledaju smrti u oči, a bore se kao lavovi za život, poput Bokelja na krhkim jedrenjacima. Željko kaže: „Ploveći svojim jedrenjacima vječito između mora i neba, često između očaja i nade, Bokelji su davno shvatili da im zemlja ne pripada trajno. Zato je Boka i postala kolijevkom tolikih svetaca i blaženika. Hrabrost, moralnost i požrtvovanost Bokelja ulijevali su povjerenje u bokeljske posade i

Novoga, Vasilije Ivanković u svom zavičaju dugo nije otkriven široj publici, jer njegov rad nije sakupljen, niti izložen javnosti. Tek 10. rujna 1993., povodom tadašnjeg Dana pomorstva prikupljene su i izložene u Pomorskom muzeju u Kotoru njegove slike s područja Boke Kotorske. Izložba, dopunjena novim podacima i većim brojem sakupljenih Ivankovićevih slika ponovljena je 10. 9. 2002. godine. Ova je izložba potaknula projekt Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809, u okviru kojeg je planirana sveobuhva-

va portretima, dakle, daje im attribute živog bića, jednako kao što je i pomorac doživljavao svoj brod. Jedrenjak je za pomorca bio osoba, živo biće, domaćin koji hrani, brani, često kolijevka jer su kapetanske žene na brodovima rađale i djecu, nažalost još češće grobnica. Jedrenjak je bio dom, utočište, njemu se predavala sudbina u ruke, jer je značio opstanak, život i blagostanje. Znojem i krvlju napućenih pomoraca nikle su bogate palače, predivna crkvena zdanja, sagrađen je niz divnih kapetanskih kuća duž obale

njihove brodove... Slika broda za pomorca je bila poput relikvije. On ju je čuvao i poštovao poput ikone, jer je ona u njegovu srcu zaista bila svetinja.“

Željko se na povijesno poznatu pomorsku prošlost osvrće na specifičan način, daje akcent na neke, po njemu važne trenutke i ličnosti, iz čega se reflektira ono što je po njemu važno istaknuti; pomorsko-povijesni vremeplov, tipovi srednjevjekovnog brodogradnje, pa brodogradnje kroz 17. i 18. stoljeće s naglaskom na jedrenjake, pomorstvo 19. stoljeća, pr-

vi parobrodi; slavne pomorske bitke, pomorski ratnici, gospodarstvenici, diplomati, slavni Bokelji širom svijeta, brodske kalvarije, primjeri požrtvornosti na moru... U registru brodova austrijskog, kasnije austrougarskoga pomorskog godišnjaka *Annuario marittimo* nalazi se veliki broj brodova koje je naslikao Ivanković. Tragajući za sudbinom ovih brodova, njihovim vlasnicima, suvlasnicima i zapovjednicima, uočavamo ono što je najpresudnije, a to je da su Ivankovićeve slike od neprocjenjive povijesno-dokumen-

tarne vrijednosti. On je vjerni povjesničar posljednjeg razdoblja jedrenjaka pred njihovim konačnim propadanjem, ujedno i slikar prvih parobroda, koje slika jednakom strašću.

Promatrajući Ivankovićeva platna, osjećamo miris mora, toplinu atmosfere i raznolikost u boji dok slika ponosne jedrenjake gonjene sjevernim vjetro, ili topla južna mora. Najčešći motiv Ivankovićevih slika jest brod po sredini platna, prikazan sa skromnim pejzažom u pozadini, ili manjim brodovima i barkama. Kod ovakvih slika nebo je pla-

BOKI

**Ti si mirno more
i nebo plavo,
sred krša i gore
najdraža javo.**

**Ti si burna prošlost
i bunt mornara,
spomenik junaštva,
palača stara.**

**Tebi, Boko, pjavam,
i širim ruke:
u srcu su mome
sve tvoje luke.**

**Ti si bjelo jedro,
i brod što zove
s obala Jadrana
u zemlje nove .**

**Ti vedra mladost
i smijeh glasni,
i barka, i mreža,
i život časni.**

**Tebi, Boko, pjevam,
i širim ruke:
u srcu su mome
sve tvoje luke.**

**Ti si rodna kuća
i ponta znana,
i limun, maslina
još neobrana.**

**Ti si vjerna ljubav
u sjenci gora,
pod suncem vječita
ljepota mora.**

**Tebi, Boko, pjevam,
i širim ruke:
u srcu su mome
sve tvoje luke.**

**Vladimir
BRGULJAN**

vo ili sivi oblici guše plavetnilo neba, a more je blago valovito. I na ovo treba obratiti pažnju jer je snažnim slikarskim efektima slikajući morske valove točno napravio gradaciju između jačine udara vjetra slikajući tamnijim tonovima jače valovito more. On bojom dočarava i sjenku praveći kontraste između svijetlog neba i tamnije površine mora ispod donje linije jedrenjaka.

Znao je Ivanković naslikati i onu drugu prirodu mora - snažna juga, bure i nevremena koja su odnosila živote ljudi i cijele brodove na morskodno. To su platna po kojima pršti bijela pjena koju prave ogromni valovi pa se čini da čujemo strašnu huku vjetra i lomljivu krhkih jedara.

Željko Brguljan uspio je pronaći platno vrijedno spomena, sliku V. Ivankovića na kojoj je naslikana američka parna fre-

gata *Colorado*. Slika se čuva u biblioteci nekadašnjega američkog predsjednika Franklina Roosevelta, koji ju je kupio u jednoj knjižari 1930. godine za 60 dolara i pridružio je svojoj pomorskoj zbirci. S ponosom treba istaknuti šest Ivankovićevih slika u milanskom Muzeju znanosti i tehnologije *Leonardo da Vinci*. Ljepotom i dramatikom plijeni platno *Brodolom* pronađeno u vlasništvu obitelji Kamenarović u Parizu.

Zaljubljenici u pomorsku i kulturnu prošlost Boke dobili su još jedan razlog za radost, knjigu napisanu rječitim stilom, prožetu toplinom, bogato ilustriranu i opremljenu, istaknula je, između ostalog, Radojka Abramović.

Bokeljska mornarica 809 organizirala je promociju u Zagrebu 2. 6. 2011. godine. O knjizi su govorili akademik Tonko Maroević i akademik

USPOSTAVLJANJE KULTURNIH V KOTORA I DUBROVNIKA, DVA OGRANAKA

POETSKI V

Maestro ne bi mogao biti to što jeste da u njemu ne živi prvobitnost, da nije čisto dijete, da nije dijete zauvijek. Otkuda u tom detetu takva nepogrješivost, takva odgovornost za ono što kaže i ono kako kaže

Priredila:
Tijana PETROVIĆ

U Kotoru je 21. travanj 2011. Matica Crnogorska ogranak Kotor, u okviru suradnje sa Maticom Hrvatske ogranak Dubrovnik, u palači Bizanti organizirala je večer posvećeno velikanu hrvatske pisane riječi, znamenitom Dubrovčaninu, akademiku Luku Paljetku. Otvarajući večer, Slavko Mandić, predsjednik Matice Crnogorske, ogranak Kotor, naglasio: „Izuzetno mi je zadovoljstvo u ovoj prekrasnoj palači Bizanti koja podsjeća na vrijeme kada su današnja Hrvatska i današnja Crna Gora stajali rame uz rame sa Evropom, kada su se umjetnost i ljepota doživljavali i proživljavali i kada su znamenite ličnosti toga doba bilježile jedno vrijeme koje je tvorilo bogatstvo raznovrsnih izraza stvaranja, kazati da večeras počinje, ubijeđen sam, jedna izuzetno plodna saradnja koju će na najbolji mogući način realizovati Ogranci Matica Crnogorske i Hrvatske, Kotor i Du-

brovnika. Perom i pramcem kontrapunktu neba vijekovi i množile civilizacije ha mediteranskog, baladurima i taraca šuga i atmosfere sa grada suparnika Kotor pomorstva, od zam Mandić je kazao da s nja koju je stvarala j njih dubina u rane os raskoš trgova, pijac portuna, palata i pa bolje upoznaje sušti teranskih vrhovnika potreba za povezivan koje će se i jedni i d

“Nema sumnje da Ogranak Dubrovnik iskorak u presenta

Luko Paljetak

VEČER ZA DVA MEDITERANSKA GRADA, KOTORA I DUBROVNIK, I MATICA CRNOGORSKE I HRVATSKE

VATROMET

na vapore na ovom
i mora sabrali su se
ilizacije, ali je od du-
renesansnog još na
ma kotorskim istog
a onih dubrovačkih,
toru od trgovine do
atstva do ljepote”.
su priroda nadmeta-
edinstvenost mistič-
svite i nesvakidašnja
ca i pjaceta, ulica i
lacuna, činila da se
ina bogatstva medi-
a i učini da se uoči
njem i saradnjom od
rugi bolje osjećati.
je Matica Hrvatske-
k napravio snažan
ciji bogate istorije,

tradicije i kulture svoga grada i učinio se
nezaobilaznim činiocem u kreiranju du-
hovnih vrijednosti i kroz prošlost i kroz
sadašnjost.

Izdavački poduhvati, organizacija broj-
nih susreta i manifestacija, posvećenost
pripadnika i nesebično davanje u krea-
tivnom i svakom drugom smislu, težnja
za saradnjom kako bi se vidici proširili
učinili su da večeras govorimo o uspo-
stavljanju kulturnih veza dva medite-
ranska grada, Kotora i Dubrovnika, dva
Ogranaka Matice Crnogorske i Hrvatske
Kotora i Dubrovnika koji će znati, sigu-
ran sam na najbolji način osmisliti sara-
dnju i dati joj puni smisao”, naveo je
Mandić.

On je podsjetio da je Matica Crnogor-
ska, Ogranak Kotor, iako mlađi od du-
brovačkih prijatelja, osnovan 10. fe-
bruara 1995. godine, u vrijeme stroge

konspiracije jer je sve što je crnogorsko
imalo predznak unutrašnjeg neprijate-
lja, uspjelo je da se podigne visoko i pr-
kosno pokaže povampirenom nacionali-
zmu i uvezenom šovinizmu da im ovđe
mjesto nije. Brojčano samo slabiji ali u
ideji brojniji i snažniji činili su svijetli
trag koji je, zajedno sa onima koji se ni-
jesu dali zavesti sačuvao obraz Crnoj
Gori. Po njegovim riječima saradnja koja
je otpočela Paljetkovom književnom ve-
čeri garantuje podizanja svijesti o potre-
bi međusobnog prožimanja kroz brojne
zajedničke projekte, kulturne i edukativ-
ne razmjene, štampanje zajedničkih iz-
danja od interesa za Kotor i Dubrovnik i
još mnogo toga što će se pojaviti kao po-
treba u vremenu koje slijedi”.

O pjesniku i njegovom stvaralačkom
opusu govorili su Branko Banjević,
predsjednik Matice Crnogorske i Du-

bravka Jovanović, pjesnikinja iz Kotora. Luko Paljetak je nadahnuto kazivao svoje stihove u prepunoj palači Bizanti, te istakao značaj suradnje umjetnika Hrvatske i Crne Gore konstatirajući da umjetnost ne poznaje granice.

„Luko Paljetak pjesnik, prozaista, dramaturg, prevodilac, lutkar, maštar koji kad kaže sunce, riječ svijetli, pomisli li na goluba, riječ leti, ako kaže školjka, tajna se uvila u ljušturu, a kad kaže miš, onda djetinjstva procvjetaju iz njegovog poetskog đardina gdje zvončići i neveni mirišu do kušina za lak dječji san od kojeg se raste.

Odakle krenuti u moru stvaralaštva ovog gospara Dubrovačkih ploča, otmjene patine poput starog srebra u zlatarskim radnjama malih butiga čiji su kameni izloženi na koljeno.

Odlučila sam baš da krenem naglavačke po pjesnikovom kroju i sjajnoj zbirci 'Miševi i mačke naglavačke'. Pa, ako je miš pravi, ne onaj plišani, niti gumeni, nego od prave bio prva igračka Luka Paljetka, što ne bi bio i ostao u ljubavi s mačkom kakve niđe nema i neće biti, jer Paljetak od neprijatelja vječnih prijatelje stvara, od zla dobro isplete.

Rođen u Dubrovniku - Stradunom ponesen, podešen, posvećen, posrećen, povišen - Muzika zvona, mora, broda, leuta, citre, i la musica di notte, pa sve do široke, ispod svetaca iznad kampanela, bedema lako sama teče i stapa se, na lavandu melodija miriše pa na Stardunu gdje u krugu sreće radost sreće tugu piše Paljetak za note koje se nižu na kolani od nota starih skalama, urama, užancama, fjakom, buri-
nom i jugom, stađunima, butigama, đardinima, barkama, valima, mačkama, zvonima, golubovima, dubrovačkim trubadurima, voltovima, serenadama, šoto voće, pa krešendo iz lapisa nepresušnoga :

Od fontane svako veče
gdje k'o život voda teče
šetam, draga, tebe tražim
svaku noć i svaki dan

Od Orlanda koji stoji
i udarce mukle broji
što ih stara ura bije
a svaki je kao san

Na Stradunu, gdje u krugu
srećem radost, srećem tugu
šetam, šetam svaki sat
šetam, šetam svaki dan

A Paljetak je neko ko voli, tako da nije slučajno što Ibrica sa Skalina kanta onu ljubavnu:

Volim te uvijek, i kada se budiš,
I kad na licu šminke nemaš,
I kad si ljuta, i kada se čudiš,

I kad bez mene na ples se spremaš.

Uvijek te volim, hoću da znaš,
Volim te, ne znam, o, kako da odolim,
U svakom slučaju te volim.
U svakom slučaju te volim.

Želim mu radosti poetske povišene temperature i samo onoliko tuge za začim koliko se mora kada je pisanje posebno poezije u pitanju“, nadahnuto, poetski je još mnogo toga, kazala pjesnikinja Dubravka Jovanović.

Branko Banjević, Predsjednik Matice Crnogorske, između ostalog je kazao: „Poznato vam je da se o poeziji može i treba govoriti, ali se malo šta može reći što bi nam njenu suštinu objasnilo i približilo. Vrijednost pjesme se može oštetiti samo kad ona počne da živi u nama, kad postane naše osećanje, naš svijet. Zašto je to tako. Zato što je pjesma živa, neobjašnjiva klica života. Kojoj vrsti pjesnika pripada veliki stvaralac, tvorac, Luko Paljetak? Onoj vrsti koja sve može, koja sve zna, koja sve razumije i sve umije. Dakle riječ je o pjesniku potpune moći, o stvarao-
cu potpunog obrazovanja. Sve to pjesnika može i da ograniči ako to ostane samo racionalna ravan. Ali od te opasnosti Paljetak se spašava na jedini mogući način, kojega nalaze samo pravi pjesnici.

Maestro ne bi mogao biti to što jeste da u njemu ne živi prvobitnost, da nije čisto dijete, da nije dijete zauvijek. Otkuda u tom detetu takva nepogrešivost, takva odgovornost za ono što kaže i ono kako kaže. To je apsolutna moralnost bez koje nema jedinstva čovjekove ličnosti niti jedinstva umjetničke ličnosti. To je polje postojanja čovjeka i umjetnika. Dakle, Paljetak je apsolutni majstor, Paljetak je čisto dijete, Paljetak je neodstupna moralnost.

Paljetak savršeno vlada svojim, hrvatskim jezikom, njegovom značenjskom i zvučnom skalom i leksičkim fondom, ali i svim štokavskim jezicima, srpskim, bosanskim i crnogorskim. Uz to je on poliglot koji presađuje poeziju gotovo sa svih evropskih jezika. A kako to čini? On tu poeziju nanovo stvara na svome jeziku, ona postaje naš original a ne bezlični prijevod. Put u evropsku kulturu Luko je davno prošao. Kako nas je doveo do velikih svjetskih stvaralaca čast mu i hvala. A vjerujte mi i to čudo on sve zna napamet. On svu poeziju drži u glavi. On je govori tako da to ona sama sebe govori.

Dragi Luko, dok si tamo đe si ja sam siguran da se neće moći praviti stariji i noviji Dubrovnik, da ga neće moći ispuniti prazninom ni turistička površnost. Do tvog djela dolaze i u njemu se ovaploćuju vrijednosti hrvatske i evropske kulture, tvoje djelo postaje put i oslonac,“ poručio je Banjević na kraju večeri.

**HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE VRLO USPJEŠNO
RAZVIJA SVOJU IZDAVAČKU DJELATNOST**

Slikom kroz PROŠLOST

Ova se knjiga ne treba naći samo u rukama zainteresiranih čitalaca, odnosno ljubitelja fotografije i nostalgija koje one izazivaju, već ona sadrži poruku i stručnjacima iz oblasti planiranja, korištenja i zaštite prostora

Pripremio:
Tripo SCHUBERT

Zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske i Hrvatskom bratovštinom Bokeljska mornarica 809 iz Zagreba, Društvo zajednički tiska nekoliko vrijednih izdanja. Prva

knjiga je *Život i djelo vladislava Brajkovića*, tiskana 2003. godine. Do danas je izdalo, samostalno ili u suizdavaštvu, 16 naslova raznih autora.

Knjiga *Slikom kroz prošlost*, autora Darija Musića i Miroslava Ulčara nastala je kao završna faza realiziranja projekta *Bokeljska priča*, kojom smo prezentirali kulturno naslijeđe Boke kotorske, prvo u Zagrebu 2003. godine, zatim u Dubrovniku, Omišu, Rijeci i Podgorici. Jedan segment te prezentacije bila je izložba *Boka na starim razglednicama i fotografijama*, kolekcionara Miroslava Ulčara iz Perasta. Nakon zapaženog uspjeha izložbe, Dario Musić je više godina sakupljao stare razglednice Boke i crnogorskog primorja, te je formirana kolekcija s više od 1200 primjeraka,

Godine 2008. organizirana je posebna izložba u Kotoru, a zatim u Tivtu, Herceg Novome i u više gradova Hrvatske, pod nazivom *Boka nekad i danas*, zahvaljujući vrsnom fotografu

Stevanu Kordiću, koji je karakteristične pozicije u Boki i Budvi s kraja XIX. stoljeća prikazao na fotografijama današnjeg vremena, što je izazvalo veliki interes od strane javnosti.

Postignuti uspjeh organiziranjem izložbi bio je motiv autorima da uđu u novi projekt - tiskanje knjige na bazi prikupljenog materijala. Razglednice koje su odabrane, u ovoj se knjizi odnose na vremensko razdoblje od 1890. do 1940. godine

Promocija knjige je održana u Kotoru, 5. svibnja, a u Zagrebu će se održati u prosincu, povodom 20. obljetnice NZCH-a.

O knjizi je govorio prof. dr. Milenko Pasinović:

„Prihvatio sam se obveze da vam predstavim i time promoviram neobičnu knjigu *SLIKOM KROZ PROŠLOST*, autora Darija Musića i Miroslava Ulčara. Neobičnu utoliko što ona više govori slikom, fotografijom, a ne riječju. To i čini

ovo izlaganje težim jer cilj knjige nije doživljaj onoga koji govori o njoj, nego percepcija njenih čitalaca. A ona, percepcija, jeste, kako će čitaoci doživjeti fotografije objavljene u njoj, kakve će zaključke izvoditi uspoređujući nekadašnje i sadašnje stanje kulturnog pejzaža prikazanog na fotografijama. I upravo ta mogućnost usporedne analize prošlosti i sadašnjosti jeste suština naziva publikacije *SLIKOM KROZ PROŠLOST*, a umjesto zaključka prilog autora Stevana Kordića, *FOTOGRAFIJE STARE I NOVE*, u „prijevodu“ *PROŠLOST I SADAŠNJOST*, usporedni prikaz dvaju dokumenata prostora i vremena, dviju fotografija istog pejzaža. Ta usporedba nije pučki svjedok promjena nastalih na kulturnom pejzažu u proteku vremena između dvaju snimaka. To je svjedok, shvaćanja društva značaja kulturnog pejzaža i odnosa prema tom pejzažu. Zato i ova knjiga ne treba samo da se nađe u ruka-

ma zainteresiranih čitalaca, odnosno ljubitelja fotografije i nostalgija koje one izazivaju, već ona sadrži poruku i stručnjacima iz oblasti planiranja, korištenja i zaštite prostora.

Žao mi je što će objektivni korisnik ove publikacije zaključiti da se nismo odnosili prema prostoru onako kako nas je on, taj prostor, obvezivao svojim karakterom i karaktersitikama. Nema opravdanja takvom odnosu, to potvrđuju i usporedne fotografije nekadašnjeg i sadašnjeg pejzaža. Iz tih usporedbi se može izvesti pitanje: Jesmo li zaslužili prostor koji uživamo? Da stanje bude još gore, sve to bez ili s minimalnim ekonomskim i socio-ekonomskim beneficijama. Hoće li ova publikacija probuditi savjest onih koji odlučuju o prostoru? Bio bi to najveći uspjeh ovog izdanja.

Ne znam jesu li autori ove publikacije imali na umu isto što i večerašnji uvodničar, profesionalno opterećen odnosom prema prostoru, koji je geografski i povijesno različit,

što je, kako sam shvatio, i naglašeno u podnaslovu knjige. Siguran sam da su autori knjige imali na umu da dio prošlosti Boke, Budve, Paštrovića, Barskog i Ulcinjskog primorja, i na ovaj način sačuvaju od zaborava. Uspjeli su! Potvrdili su to izlozbama na kojima su bile izložene ove fotografije u Zagrebu, Rijeci, Omišu, Dubrovniku i Kotoru.

Tako su autori ove publikacije fotografijom kao dokumentom prikazali promjene koje su se na ovim prostorima događale u posljednjem stoljeću, u razdoblju otkako je nastala prva razglednica u Kotoru do današnjih dana. A te su se promjene dogodile u promjenama država i društvenih sustava, do promjena u strukturi stanovništva: kulturnoj, nacionalnoj, vjerskoj, socijalnoj, preko promjena u tehnologiji prijevoza, gradnji kuća i naselja, do promjena zahvati na prirodnom pejzažu, što podrazumijeva i one na kulturnom.

Na razglednicama se zausta-

vilo vrijeme za prostor, ljude, njihove običaje, navike, nošnju, način korištenja pojedinih prostora, one su zabilježile dio prošlosti. Zbog toga ove razglednice jesu specifične, različite, uspoređujući slične iz istog vremena, ali neke druge sredine. Različite, možda i zbog toga što smo isuviše privrženi povijesti na koju ne možemo utjecati, ali, kao da od nje živimo, a nismo uspjeli da iz nje valoriziramo ono od čega bi se moglo živjeti. Na ovom prostoru kao da je oдавno zakucala globalizacija. No, nažalost, s nekim, u prostoru uočljivim negativnim efektima.

Na kraju, ne mogu da ne spomenem ime gospodina Tripe Schuberta, njegovo angažiranje u tiskanju knjige i u osiguravanju sredstava za tisak.

Ovom publikacijom, biblioteka u izdanju Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Kotor, obogaćena je za još jednu vrijednu jedinicu.", kazao je Milenko Pasinović.

GRADSKI NOGOMETNI KLUB DINAMO PROSLAVIO 100. RODENDAN

Velika obljetnica Zagrebačkih „MODRIH“

*Tekst: Uredništvo Matica,
snimci Hina*

U zagrebačkome Hrvatskome narodnom kazalištu 26. travnja svečanom akademijom proslavljen je stoti rođendan Građanskoga nogometnog kluba Dinamo. Uz mnogobrojne igrače, trenere i dužnosnike svih naraštaja 'modrih', na svečanosti su bili i predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković, ministar znanosti, obrazovanja i športa Radovan Fuchs, potpredsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks, izaslanik predsjednika RH Predrag Matić, Fred te gradonačelnik Zagreba Milan Bandić. Proslavi su nazočili i čelnici Hrvatskoga nogometnog saveza predsjednik Vlatko Marković i glavni tajnik Zorislav Srebrić, kao i izbornik hrvatske vrste Sla-

Svečana obljetnica slavila se na datum kada je prije 100 godina u jednoj pivnici na Cvjetnom trgu u Zagrebu osnovan Prvi hrvatski građanski klub. Građanski je živio do 4. lipnja 1945, kada je komunistička vlast raspustila sve hrvatske klubove.

ven Bilić.

Svečana obljetnica slavila se na datum kada je prije 100 godina u jednoj pivnici na Cvjetnom trgu u Zagrebu osnovan Prvi hrvatski građanski športski klub. Građanski je živio do 4. lipnja 1945. kada je komunistička vlast raspustila sve hrvatske klubove. Umjesto Građanskog utemeljeno je tada Fiskulturno društvo Dinamo, a pet godina kasnije osamostaljuje se njegov nogometni klub. Godine 1991. klub mijenja naziv u HAŠK Građanski, 1993. u Croatia, a u veljači 2000. vraćen je naziv Dinamo. Na nedavnoj skupštini kluba zastupnici su promijenili prefiks u Građan-

ski nogometni klub Dinamo jer u statutu postoji odredba da je Dinamo sljedbenik Građanskog, a tada je i dogovoren datum održavanja proslave.

SVETA MISA U ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Program je započeo još u devet sati prigodnom svetom misom u zagrebačkoj katedrali koju je predvodio pomoćni biskup zagrebački Mijo Gorski, dok je svečana akademija u HNK započela u 20 sati. Rođendanska proslava, koju je

režirao Krešimir Dolenčić, bila je sastavljena od glazbe, plesa i prigodnih govora, a

Sa proslave u HNK Zagreb

prikazan je i dokumentarni film o sto godina povijesti kluba koji je režirao Jadranko Pongrac. U zabavnom dijelu programa sudjelovali su Klinci s Ribnjaka, Drago Diklić, Gabi Novak, Tomislav Mužek, Baruni, Connect, Nina Badrić i Jacques Houdek,

te KUD Frankopan.

Prvi se za govornicom pojavio predsjednik kluba Mirko Barišić koji se osvrnuo na prošlost kluba istaknuvši kako su 'modri' često bili pod velikim pritiskom politike i žrtve nasilja, dodavši kako je Dinamo uvijek bio hrvatska

nogometna institucija i hrvatski simbol. Predsjednik Sabora Luka Bebić naglasio je kako je Dinamo u prošlosti morao za koplje biti bolji od drugih kako bi bio prvi, te čestitao svim naraštajima igrača koji su ponosno i časno nosili dres i promovirali slavu Zagreba i hrvatskog nogometa. Potpredsjednik Vlade Jandroković istaknuo je kako se navijanjem za Dinamo iskazivalo nacionalno opredjeljenje, no kako od neovisnosti Hrvatske to više nije političko stajalište, već pitanje športskog afiniteta i lokal-patriotizma. Gradonačelnik Bandić je izjavio kako je Zagreb grad bogate športske tradicije, a Dinamo više od samog nogometa. Bandić je u svom govoru poželio i dvije velike želje - vratiti navijače na tribine i novi moderni stadion.

Dinamova proslava završila je izlaskom nekoliko naraštaja kluba na pozornicu. Prvi su se pojavili kadeti i ju-

ODAVANJE POŠTOVANJA DON BRANKU SBUTEGI

Simbol Boke Kotorske

Piše:
Tripo SCHUBERT

Odavanje poštovanja don Branku Sbutegi, u povodu pete obljetnice smrti velikog intelektualca, velikana duha i duše, humanista, istinskog rodoljuba, održan je u palači Grgurina, u organizaciji Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru.

„Važni datumi, događaji su dio našeg sjećanja, našeg življenja, oni su trag prošlog i sadašnjeg vremena, trebamo ih otrgnuti od zaborava.

Zaborav neće nikada postojati za jednog duhovnog čovjeka, svećenika, visokog intelektualca, stručnjaka za umjetnost, dobrog poznavaoca muzike, mecene, humanista, spisatelja, don Branka Sbutega.

Darovit i dobar sugovornik, kritičkog i otvorenog duha, čovjek koji nikada nije govorio iz mržnje, već samo iz srca.

Volio je ljude i oni njega, volio je svoj Kotor, svoju Boku, volio je Pomorski muzej. Rado je slušao jutarnja zvona koja su oglašavala rađenje novog dana, ali danas, na dan Blažene Ozane, zvona zvone peti put bez don Branka Sbutega.

Međutim, sjećanja na njega i njegova velika djela traju i trajat će dok postoji zdanje u koje je utkao svoje postojanje, palača Grgurina.

Njegov susret 2004. god. s

Kontinuitet je tamo, govorio je, gdje se život obnavlja i potvrđuje. A znao je sasvim izvjesno da svijeća života leluja posljednjim plamenom, da vrijeme istječe i da riječi zadnje molitve sluti njegov duh, barokni oltar i tišina nemilosrdne spoznaje kraja

akademsom slikaricom iz Zagreba, gospođom Lidijom Laforest, posljednjim potomkom poznate fotografske obitelji Laforest, zaslužio je da se ispriča i zabilježi kao lijepa priča koja nas je jednim dijelom i večeras okupila u ovom kulturnom zdanju.

Gđa Lidija Laforest željela je obiteljsko umjetničko djelo, sliku „Mali Franc Laforest prislonjen uz majčin skut“, donirati nekoj kulturnoj instituciji koja će znati umjetnički je obnoviti i sačuvati od daljnjeg propadanja. Don Branko Sbutega je bio izričit i bez dvoumljenja je predložio da to bude samo Pomorski muzej Crne Gore, a gđa Lidija Laforest je to prihvatila sa zadovoljstvom.

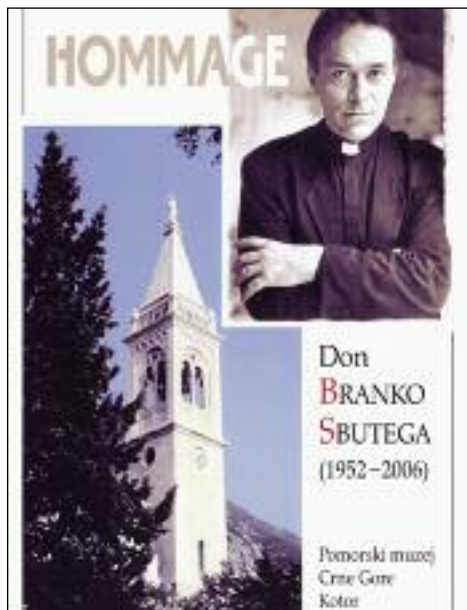
Slika je izraz visokoga umjetničkog dometa, rađena u Beču oko 1840. godine, pripada stilu bidermajera, a predstavlja malog Franca Laforesta u skutu svoje majke Eleonore, rođene Rajber udate za Jozefa Laforesta.

Ponosni smo što je od večeras palata Grgurina bogatija za jednu izuzetno vrijednu donaciju, jednu od najvećih u posljednjoj deceniji, što je našla pravo mjesto, kraseće zidove našeg Muzeja. Svi posjetioči moći će da odmore svoje oči i oplemene svoju dušu na ovoj izuzetno lijepoj umjetničkoj slici, dok će sjećanje i trenuci ljepote, mudrosti, nade koju nam je duhom i srcem pružio don Branko Sbutega ostati trajno u ovom zdanju.“, kazala je direktorica Muzeja, Mileva Pejaković Vujošević.

Dr. prof. Gracijela Čulić, nadahnuto i poetski, posjeća na don Branka Sbutegu:

„Duboko, u plavim dubinama svoje duše, don Branko je oblikovao dugo i temeljito svoje znakove samoprepoznavanja u kontinuitetu duhovnog profila Boke.“

Kontinuitet je tamo, govorio je, gdje se život obnavlja i potvrđuje. A znao je sasvim izvjesno da svijeća života leluja po-

sljedećim plamenom, da vrijeme istječe i da riječi zadnje molitve sluti njegov duh, barokni oltar i tišina nemilosrdne spoznaje kraja.

Međutim, kraj nije fizički nestanak, kraj je onda kad nestane misao, kada vrijeme preoblikuje riječi u tihu ravnodušnost, a stvari pretvori u dekor.

A pet godina je prošlo i pet proljeća, a don Branka ima. Ima ga u zvukovima zvona, u Mozartovu *Rekvijemu* na trgu sv. Tripuna, u svijećama koje se pale, u svetosti Gospine hridi, u refrenima molitava, u srcima ljudi i odjeku zvona.

Vrijeme u prolazu prolazi. Ono ne zna ništa o sjećanju, samo mi koji hodamo umorni pod zvjezdama, koji imamo svoje padove i uspone, svoje male boli, a iznad svega svoje granice i svoja nesigurna trajanja.

Zato smo i različiti, plemeniti ili okrutni u neznanju i nevjerici kad nas vječna istina dodirne.

Don Branko je jednom napisao: „Život je pothvat, pothvat vrlina. Etika življenja je i njegova estetika.“ Zatim u post scriptumu nastavlja: „Samo tko je u grobu, zna da je u njemu... Nikome se kao mrtvacu ne nameće pitanje života.“

Za života, kao i nakon preranog odlaska, don Branko je bio i ostao duhovni, intelektualni i humani znak Boke i u njezinim duhovnim bonacama i turbulentnim prelamanjima kada se njezin prelijepi lik utapao u vlastitim dubinama i ponovo isplovljavao, bio opomena zlu i svjetlost nadi.

Svijeća na oltaru njegovih molitava i danas uporno gori, kamen ne može okovati iskričave poruke života. „Ne znači da smo ispod zvijezda nemoćni, već samo limitirani i projektirani za

nove pokušaje“, rekao je don Branko.

Danas kad je vrijeme u svojoj nemilosrdnoj patetici, označilo dan Brankova odlaska u svijet kojem je više vjerovao, naše ovovremeno poštovanje prema don Branku može se jedino obnoviti u životu i njegovim ritmovima u kojima je jedino i zauvijek stvoren.

Kao što nam je don Branko zanosno i uporno ponavljao „Neka živi život!“. Tako nam je i u jednoj od svojih posljednjih pjesama, velikodušno i hrabro s ljubavlju i otvorena srca ostavio svoju *oporuku*, poručio da ga razumijemo, jer nas je volio sve ma kakvi mi bili:

„Spali me u srcu
a zatim raspi moj pepeo
gorama visokim
kroz oblake
zelenim pašnjacima
vjetrom
vodama okeana
kroz kišu.
Tako ću pepelom
Kad rukama ne mogu
Svijet da zagrlim.“

O djetinjstvu koje je s don Brankom proveo na Prčnju, te zajedničkim studentskim danima u Rimu, govorio je generalni vikar kotorske biskupije, don Anton Belan.

Budući da je don Anton Belan govorio bez napisanog teksta i svoje izlaganje upotpunjavao citajući djelove pisama koje je don Branko prije 35 godina pisao mons. Graciji Ivanoviću, apostolskom administratoru Kotorske biskupije i mons. Graciji Brajkoviću, generalnom vikaru, nije nam bilo moguće iznijeti veće djelove izlaganja.

Terenska nastava

I ove je školske godine, već tradicionalno, organiziran trodnevni izlet Dopunske škole hrvatskoga jezika. Za razliku od izleta prošle školske godine, ove smo godine krenuli nešto sjevernije i posjetili

Zadar i Plitvička jezera. Izlet je bio organiziran kao vid terenske nastave, te su djeca, roditelji i svi oni koji su bili u pratnji, imali prilike uživati od 15.4.2011. □ 17.4.2011. u kulturnom te povijesno-geografskome bogatstvu ovoga dijela Republike Hrvatske. Petak poslijepodne (15.4.2011.) posvetili smo razgledu Zadra uz stručnoga vodiča. Tijekom dva sata razgleda, uspjeli smo upoznati Zadar kroz stoljeća – u razlici samo nekoliko stotina metara upoznali smo daleku povijest i suvremenost grada. Naravno, djeci su u sjećanju ostala osobito glazba Morskih orgulja te Pozdrav suncu. Nakon nešto slobodnog vremena koje smo iskoristili za degustaciju izvrsnog zadarskog sladoleda, krenuli smo put Omladinskoga hostela „Borik“, gdje smo bili smješteni.

U subotu ujutro (16.4.2011.) krenuli smo put Plitvičkih jezera. Nakon dočeka našeg vodiča kroz Nacionalni park, krenuli smo u razgledavanje. Promatrajući djecu, shvatila sam da ih nijedan dio Plitvičkih jezera nije ostavio ravnodušnim. Čak ni ona kiša koja se vješto trudila pokvariti nam doživljaj, nije uspjela u svojoj namjeri! Laganom šetnjom stigli smo do najvećega slapa Plitvičkih jezera.

Eh, tu je *photo-session* malo potrajao. Ipak je trebalo ovje-

Djeca oduševljena izletom u Zadar, na Plitvičkim jezerima i Splitu, puni elana i pozitivne energije obilježila Veliki tjedan

kovječiti ovaj predivan prizor.

Međutim, kiša nije prestajala, tako da smo neposredno nakon vožnje brodićem po jezeru krenuli u autobus i vratili se u Zadar. Zadarsko nas je sunce, naravno, namamilo

van. Iskoristili smo vrijeme za istraživanje novootvorenoga trgovačkog centra. Ipak se nije moglo otići put Boke, a da se nešto ne kupi! Nakon ovako napornoga dana, nije bilo preteško usnuti (za one malo starije).

U nedjelju nakon doručka, započeli smo povratak našoj Boki. Naravno, prijeko potrebna pauza bila je u Splitu. Ipak, bilo je onih koji još uvijek nisu primili Grgura za palac.

Tako su želje izrečene Grguru, prošetalo se i podrumima Dioklecijanove palače, ali se, naravno, posjetio i nezaobilazni „Bobis“.

U autobusu je bilo veselo, toliko veselo i glasno da su neki i malčice promukli. Naš se predivni vikend bližio kraju. Bilo je to doista jedno lijepo i poučno iskustvo. Djeca su imala prilike upoznati još jedan dio

Lijepa naša koji još nisu vidjeli. Ovom bih se prilikom od srca zahvalila gđi Mariji Vučinović, predsjednici Hrvatske građanske inicijative, te g. Miroslavu Franoviću, predsjedniku Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, koji su svojim donacijama pomogli u realizaciji ovog izleta. Jedno veliko hvala našem vozaču, g. Dejanu Maslovaru, koji je već tradicionalno postao dio naše ekipe. Dojmovi o izletu još se uvijek nisu stižali, ni nakon radnoga tjedna.

Puni elana i pozitivne energije, obilježili smo Veliki tjedan.

U utorak, 19. travnja 2011., u školi u Tivtu održana je tematska radionica povodom najvećega kršćanskog blagdana – Uskrsa. Radionica je organizirana u suradnji s don Dejanom Turzom, župnikom crkve sv. Roka iz Donje Lastve. Uz djecu-polaznike nastave hrvatskoga jezika, sudjelovalo je i nekoliko djece-polaznika vjeronauka župe Donja Lastva, koji su ujedno iskazali veliku zainteresiranost i za pohađanje nastave hrvatskoga jezika. Na radionici su djeca bojala pisanice i pravila prigodne košarice za njih, te su slagala i puzzle koje je osmislio don Dejan, a koje su kao svojevrsna potpora dolasku pape Benedikta XVI. u Hrvatsku od strane Hrvatske dopunske škole. Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo spomenuti kako je ovoj radionici nazočio i generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru, g. Božo Vodopija, što pridaje itekakvoj važnosti i ozbiljnosti odvijanja nastave hrvatskoga jezika na ovim prostorima.

Eto, tako su izgledale naše aktivnosti proteklih dana. Blži se kraj još jedne nastavne godine, te će biti prilike još samo za jednu tematsku radionicu, koja nas očekuje povodom Majčina dana u svibnju.

Marina Bastašić, prof.

KOTORSKE BOTUNADE

Kotor moje mladosti

Piše:

Vlasta Mandić

Gospođa Laura, gospođa Laura, baba me poslala da vam kažem uh, uh ... baš sam se umorio. Ne mogu disat, uh, uh...

Laura: Ko te ćerao, pa letiš kao manit. Što je baba poručila? Je li da kasni? Što, što?! E, znala sam. Nema Boga, nije nikada kapaca doći u dogovorenu uru. Takav ti se čovjek i rodi. Ajde, ajde, mali po malo, eto, obalit ćeš tu ženu koliko si manit. Čekat ćemo je. Polako, kon la fjaka, pa kad stigne. Mmm, što me urtaju takve persone... kuc, kuc .To mi je sigurno poštijer... o, mala Kate, ti si? Ko bi ti se danas po ovoj kiši nadao? Bogami si poludjela kada si se danas spuštila niz Vrmac.

Mala Kate: Ja ne mogu birat vrijeme, ne idem u promenu. A, što biste vi kotorske gospođe bez male Kate, a? Digla sam se u 4 ure, pomuzla

kravu, nahranila prasca, kokoške, ubrala ločike, žućenice, petrusina, seleni, a vi se još niste umile. Tako mi je suđeno. Svaki dan od Kavča preko Vrmca do Peluzice pa nazad.

Laura: Ajde skini čizme, dat ću ti suhe bječve, a bome i kupicu rakije da te ugrije. Ajde, ajde, pa ćemo i po čikaricu kafe. Jesi li donjela i malo tučenih maslina?

Mala Kate: Bog vam pomogao. Jesam, jesam i masline i žućenice i vezicu petrusina-kako ste mi rekli. Rakija je prava, uh, uh, što peče.

Laura: Kako su ti đeca od brata? Uče li?

Mala Kate: Jedan je u Zagreb, a drugi u Novi Sad na studije. Dobro uče, brzo će doći na svoju platu, pa ću i ja malo odanut. Od kada im je otac umro dođu svako ljeto pa mi, bogami, daju ruke.

Laura: Dobro se dobrim vraća. Neću te zadržavat, imaš ti još posla dok sve kuće obiđeš. Kalmala je i kiša. Adio Kate! Jadnica uu,uh... Ma, đe su one moje mustrice? Bit će se ušikale na ovo južine... Evo ih!

Ozana: Laura, nećeš nam vjerovati da smo jedva prošle kroz vrata od grada i preko Trga od oružja. Grad je pun turista od svake vrste; Od Japanaca, Kineza preko Rusa, do Talijana, Engleza, Njemaca, Španjolaca i perfin, Albana i Izraelaca.

Ane: Vraćamo se sa Markata, a tamo gomila ljudi ispred vrata- ne mrdaju. Od kada se otvorila druga butiga suveniru u portun od gradskih vrata

napravi se zastoj. Jedni gledaju reljef Gospe, drugi gledaju u babu i đeda, koji kao lutke sjede ispred butige, a treći ulaze u butige, dok ostali čekaju i po malo se guraju da se gomila razmakne.

Mare: Kada skapulaš iz te trapule na trg te dočekuju kalijerge od kafića, šatori od suncobrana, turisti- očeš nećeš, majčin sine, provuci se.

Ozana: Trebalo bi dodat još koji šator od suncobrana, pa da preko trga ne treba nosit lumbrelu i konopom ogradit prolaz da barem znaš đe ćeš nogu staviti i pasat. Eto, zato ti danas kasnimo. Sasvim opravdano- vanredna situacija.

Ane: Perfin, smo zaboravile na marinera. On ti stoji ispred vrata -strana od mora ili iza vrata - strana od trga. Ma baš mi figura. Tu ti on parla na 4-5 jezika, daje turistima instrukcije i direcion: kuda da pasaju, đe da se popišaju, đe je kafa bolja. Ima pune ruke posla. Barem da mu neko ima pripomoć.

Laura: Je li to onaj iz kuće Bencona?

Ane: Jes, jes, to ti je on. Svako jutro obuče monturu od Bokeške mornarice i eto ti ga na postu. Ma znaš, on ti ima mota. Vidim ga svaki dan ti mijenja razne abite, od šinjela pa sve do hipi stila- od crevalja pa to kape, kapelina, marame svih boja - sve đustano.

Ozana: Baš je šesan. Nema droba pa mu montura ne stoji napeto. Što bi se reklo nije zadrigo. Svi se lentravaju sa njim pa će, bome, slike

putovati za sve kontinente. Oli se turista tiče ko je on, ima li čin, oklen je, ko mu je famelja, ecetera. To samo našu čeljad interesira.

Ana: Ben fato, neka barem montura putuje kada nam brodovi više ne mogu plovit. Čuje se Tonka, evo je stiže!

Laura: Finalmente, tebe treba poslat za smrtnu uru. Ala da, ala da, sada kada smo sve na broju imam da vam rečem jednu novitad. Sinoć su mi arivali gosti!

Tonka: Ko te to obradovao?

Laura: Arivao mi je moj dondo Frane iz Splita, sa si-nom Ivanom.

Tonka: Ako je tebi blizu osamdeset, koliko ti ima tvoj dondo?

Laura: Dondo Frane ima tačno 98 godina. Rodio se u Kotoru i tu živio 35 godina. Ima 63 godina da nije bio u Kotor. Pravi, fetivi Kotoranin. Sve ti zna o Kotoru i o ljudima kao da je juče otišao. Šufit mu je bistar, parlatina odlična, na noge je lagan, a bome još se vidi da je bio čovjek "in gamba", oču ti ga reć pravi muškardin.

Ozana: A kakav mu je sin?

Tonka: Ako je na tatu, valjalo bi ti se pomučit Ozana. Više ti je ura od udadbe.

Ozana: Muči, muči Tonka, nemoj me impicavat. Nisi mi se ni ti usrećila.

Ane: Laura, ajde ih probudi, neka se dižu jer ti mi nećemo iz kuće izać sve dok ih ne pozdravimo i ne vižitamo toga muškardina.

Frano: Evo, evo muškardin dolazi. Dobro vam jutro kotorske gospođe. Čujem žamor umilnih glasova, pa se pitam da li to sanjam ili je to java. Ljubim ruke.

Laura: Dondo, ovo ti je prava kotorska java, moja kompanija od mladosti. Sigurna sam da svakoj znaš famelju.

Frano: Kako neću znat. Kotor je grad moje mladosti i to

od rođenja 1914 g, pa do 1949 g. kada sam ga napustio. Sve najljepše od života tu sam proživio. E, to je bio život. To vam je doba kada je Kotor bio 4 godine u austrijskoj Dalmaciji, preko 10 godina u državi Srba, Hrvata i Slovenaca, preko 12 godina u Kraljevini Jugoslaviji, više od 4 godine anektiran od fašističke Italije, te skoro 4 godine u komunističkoj Jugoslaviji.

Ozana: Bome je bilo veselo. Pričajte nam malo o tome vremenu.

Frane: Svaka vladavina ostavlja svoje tragove. Živo se sjećam našeg parka kod Benova, kojega smo zvali Đardin militarski i banj militarski, kojim je upravljala austrijska vojska. U sredini parka je bio spomenik caru Franju Josipu. U park i na banj smo provodili ljetnje dane. Zimi smo se igrali po pjacama. Glavne igre su bile fuzbal sa krpenjačom, te ubacivanje kovanica u rupu tkz. "riljot" i vatanje "invito". Krpenjačom smo često lomili prozore, a znalo se i neprilično beštimali, pa je Općina slala policijote da nas potjeraju. Kakva bi trka nastala po ulicama.

Mare: Kako mi je to milo čut. I mi smo iste igre igrali. A ljeti bi cijeli Kotor bio na Militarski banj. Niko nije išao da se banja ni u Dobrotu, ni na Bajovu kulu, a Markov vrt je bio preko svijeta. Svi smo bili kao jedna famelja. Ma, kako mi vas je milo slušat šjor Frane, sva se topim.

Ane: Ajte, još nam pričajte!

Frano: Kotor vam je tada bio Evropa u malom. Pored naših domaćih u gradu su živjele obitelji Talijana, Austrijanaca, Čeha, Rusa, Arbanasa, Izraelaca. Sjećam se svake obitelji. Talijanskog porijekla su bile: Businello, Depope, Fiorelli, Fiori, Florenino, Menegghello, Quardelli, Porcelli,

Tiurco, Zanetti, Zapalorto, Ziana i dr. Austrijskog porijekla su bile: Reiter, Polzer, Pammeer, Raab, Smidt, Muck i Laforest. Češkog porijekla: Hlušička i Vick, slovačkog Stolfi i Mach, a slovenskog Prelesnik, Srdoč i Jesenšek. Židovskog porijekla su bile: Mandel, Tolentino i Puretz. Sjećam se obitelji trgovca Erminia Mandel-a koji je imao veliki dućan na Pjaci od poglavarstva/ palace Grgurina/. Kako nije mogao imati grob u Škaljarima, iza ogradnog zida katoličkog groblja izdvojeno je mjesto, na kojemu je, za njegova života, pisalo: Riservato per Erminio Mandel.

Mare: I danas je to groblje u Škaljare. Uvijek kada tuda pasam pitam se zašto su ti grobovi ograđeni.

Ozana: Sada ti je jasno, je li da. Nemoj prekidati šjor Frana.

Frano: Obitelji arbanasa su bile: Begu, Ghega, Paloka, Petri, Prela, Vierda, Zadrina. Rusi su bili izbjegli caristi koje je Jugoslavija primila i pomagala. U kotorskoj gimnaziji su predavali profesori: Antonov, Pantelejmon, Bugaj i gospođa Marija Nikiforov. U pjevačkom zboru "Jedinstvo" pjevala je krupna, impozantna grofica Golovina, a sakrestan crkve sv. Nikola je bio Rus Vladimir. Bilo je još Rusa i to sve intelektualci. Pučanstvo grada je po vjeri bilo katoličko i pravoslavno, što nije smetalo da međusobno sklappaju brakove. To se posvuda isticalo kao pozitivna vjerska tolerancija u Boki.

Laura: I u naše vrijeme je isto tako bilo. Kada bi te ufatili ljubavni lampi nije se gledalo na državno, nacionalno, vjersko, imovno i na druga stanja. Tada si bio kapac sve učinjet za ljubav. Samo se naša Ozana preračunala, pa nije iskoristila kolpo di ful-

mine.

Ozana: Ako sam neudata gospođica niko mi nema što pribokat. Možda će Bog i na mene pogledat.

Frano: O, baš dobro. Moj Ivan je jutros poranio. Pošao je na San Đovani, da uživa u pogledu na Kotor. On je udovac i valjalo bi mu se ženit.

Tonka: Prvo ga moramo mi dobro ošervat. Da mu damo lašapasare. Nemoj se crvenjet Ozana. Možda ti blažena Ozana učini providencu.

Ozana: Ajte, ostavite se ludorija. Nastavite šjor Frane, milina vas je slušat.

Frano: Cijeli mi je grad pred oči. Svaka kuća, pjaca, ulica. Velikom ljubavlju, za Kotor moje mladosti, njegovao sam sjećanja na svaki proživljeni trenutak i sve mi je ostalo bistro, jasno sve do ovih mojih godina. Cijeli život sam čekao kada ću ga još jednom vidjeti. Eto, skoro ću i zasuzit.

Laura: To su suze radosnice. Dondo evo ti faculet. Ajde pričaj nam.

Frano: Kada, u mojim mislima uđem na glavna gradska vrata vidim starodrevni kameni reljef Madone sa sv. Tripunom i sv. Bernardinom. Zaštićen je staklom i unutra je gorio lumin o kojemu vodi brigu, sakrestan Blažene Ozane, Lorea. Tri koraka naprijed i eto me na Trg od oružja. Gledam lijevo, gledam desno, a srce počinje jače da lupa. U prizemlju tornja od sata Roberto Homen ima svoju urariju za koju ne plaća afit, ali je dužan da se brine da sat stalno kuri. Pokraj sata je kamena piramida, dalje kafana koju vodi obitelj Meneghelo. Pored kafane je ljekarna "K sv. Tripunu" Vinka Viskovića, a na kraju je lijepa trokatnica, kuća Bjeladinovića. U njoj je imao svoju ordinaciju Dr. Boško Bjeladinović, koji je prvi nabavio rent-

gen aparat. U providurovoj palati je Općinski dom, u kojemu je na prvom spratu bila Sokolana. U njoj su bile strunjače i sprave za gimnastiku i sva omladina je išla u Sokolanu. Ali Jugoslovenska biskupska konferencija je svim biskupima dala nalog da u crkvama vjernicima preporuče da djecu više ne šalju u Sokolanu, jer sokoli nedjeljom vode djecu na izlete, pa su crkve poluprazne. Jedino kotorski biskup Ućelini nije postupio po nalogu pa smo mu činili ovacije.

Tonka: Živio Ućelini! Kako je bio napredan!

Frano: Sa desne strane od glavnih vrata vidim uredništvo tjednika "Glas Boke" koji je pokrenuo Rudi Giunio. Urednik je bio budvanin prof. Anton Slovinčić. Gos. Giunio je bio najzaslužniji za trajanje Bokeljske mornarice. On je 1935. god. donio Statut plemenitog tijela Bokeljske mornarice, odobren od Kraljevske banske plovidbe Zetske banovine. Tu je i knjižara Špira Sekulovića, koju je otkupio od Tripa Vukovića. Obitelj Roka Vukovića je imala tri sina i svi su se zvali Tripo. Matih je zvala Primo, Šekondo i Terco. Šekondo je imao kino u gradu, blizu palate Grgurina. Strijeljali su ga komunisti, a niko nije znao zbog čega. Pored knjižare je bila pasticerija Rajnisa, pa manifaktura albanca Zadrimea, brijačnica Moškova, te delikatesna radnja Mihajla Benz-a, koji je nudio dobar pršut, šunke, razne sireve, vino i dr. Apoteka "Stefanović" je bila u prizemlju palate Bižanti-ja, a višje je kuća u čijem prizemlju je prodavnica "Bata". Tu su se cijene cipela uvijek završavale brojkom 9 i bile su dosta jeftine. Na spratu su prostorije hrvatskog kulturnog i prosvjetnog društva "Napredak". Tu bi se mogla

popit kafa, zaigrat briškula i trešeta, a bio je i bilijar. Na I spratu je živjela obitelj činovnika Alfirevića. Najstariji sin Frano je bio boem i već tada poznati pjesnik. Na II spratu je živjela obitelj prote Dušana Davidovića, vjeroučitelja u gimnaziji. Imao je dvije kćeri i dva sina Vasa i Aca koji su bili moji prijatelji. U prizemlju na kraju zgrade je modni salon ženskih šešira Trifone i Đorđete Zanutini.

Laura: E, moj dondo. Ništa ti više nije isto. A, ne može ni bit. Kotor nam je sada lijep kao popica, samo mu je ponešto ljubavi i duše.

Tonka: Promijenili su se ljudi. Samo vas slušam šjor Frane. Danas, je malo i od domaćih, koji sa toliko žara i ljubavi govore o Kotoru. Za pravo reć Ima ih koji i govore ali ga nemaju u srcu. Od mladosti male koristi. Njima ti je san kupit đipa i diravat od Kotora do Ljute. Malo bi ko što učinio ili, daleko bilo, što pomogao Kotoru. Ako se koji i nađe onda mu zvižde i pitaju se što mu je, da nije bolestan.

Laura: Ben fato, Tonka. Dondo, nisam ti ponudila ni bijelu ni crnu kafu. Baš si nas zanio. Ma, što zanio, bolje reć inšempijao sve zajedno. Ajde Tonka gri mljeko, Mare pođi do komeštibila kupi kruha, Ane namjesti tavažu, a ti Ozana, siđi dolje u kanizelu i sačekaj Ivana. Kada i on dođe nastavljamo parlatinu.

Frano: Eto me kao u haremu. Ni ovome se nisam nadao!

p.s

Zahvaljujem se poštovanom, fetivom kotoraninu gos. Helidoru Prelesniku iz Splita na podacima koje sam koristila iz njegovih bilježaka "Kotor moje mladosti". Neka još dugo i zdravo poživi i sjeća se svoga Kotora.

08.04.2011

SASATANAK PODRUŽNICE PODGORICA

Glavna tema sastanka HGDCG podružnice Podgorica, održanog 7. travnja, bila je organi-

ziranje Uskršnjeg domjenka, kojim bi se obilježila i godišnjica otvaranja Hrvatskog doma u Podgorici. Domjenak će se organizirati 7. svibnja u 19. sati.

15/17. 04

DOPUNSKA NASTAVA

Profesorica dopunske nastave na hrvatskom

jeziku, Marina Bastašić, organizirala je izlet polaznika nastave u Zadar i Plitvička jezera. Izlet je bio organiziran kao vid terenske nastave, te su djeca, roditelji i svi oni koji su bili u

pratnji, imali prilike uživati u kulturnom te povijesno - geografskome bogatstvu ovoga dijela Republike Hrvatske.

18.04.2011

HRVATSKI GLASNIK

Izišao je iz tiska novi broj Hrvatskog Glasnika, 71/72. Priprema ga izdavački Odbor. Tiskan je u Biro Konto-Igalo, na 60 strana.

26.04.2011

SASATANAK REDAKCIJE

Održan je sastanak Uređivačkog odbora časopisa Hrvatski Glasnik, na kojemu je analiziran broj 70/71 i dogovorene teme za slijedeći broj koji će izići iz tiska do 15. lipnja. Upućen je apel U.O. HGD CG za iznalaženje stabilnog financiranja tiskanja Glasnika. U cilju boljeg plasmana Glasnika potrebno je pronaći adekvatnog distributera za prodaju Glasnika na mjestima prodaje tiska.

26.04.2011.

SASTANAK UPRAVNOG ODBORA DRUŠTVA

Održana je sjednica Upravnog odbora na kojoj se raspravljalo o financijskom poslovanju i o aktivnostima Društva između dvije sjednice. Razmatran je i plan rada u svibnju mjesecu. Dogovorena je promocija izdanja "Slikom kroz prošlost" za 05. svibanj, a za 20. svibanj je planirana promocija knjige "Pomorstvo Boke XIX, st.". Predstava "Čaruga" u produkciji HNK - Zagreb, održala bi se 23. svibnja. Na sjednici je razmatran i prijedlog dodjele zahvalnica i priznanja pojedincima i institucijama u povodu 10. obljetnice Društva.

29.04.2011

POTPISANI UGOVORI ZA PROJEKTE

Ministarstvo kulture će ove godine izdvojiti 600. tisuća eura za ukupno 203 projekta iz 11 oblasti kulturno - umjetničkog stvaralaštva.

"Vlada Crne Gore posljednjih nekoliko godina sve više prepoznaje potrebu za nečim što se

zove najvitalniji dio kulture, a to je njeno stvaralaštvo. Ovaj broj od 203 projekta je velika produkcija za jednu godinu i želim da ih izguramo zajedno", kazao je ministar kulture Branimir Mićunović.

Ministarstvo kulture podržalo je projekt HGD CG namijenjen mladima

05.05.2011

PROMOCIJA KNJIGE „SLIKOM KROZ PROŠLOST

U organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, u crkvi Svetog Duha u Kotoru, održana promocija knjige "SLIKOM KROZ PROŠLOST" - Boka kotorska i Crnogorsko primorje na starim razglednicama 1890 - 1940, autora Daria Musića i Miroslava Ulčara. Nakladnik knjige je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske.

U ime nakladnika prisutne je pozdravio predsjednik HGD CG, dr Ivan Ilić, koji je istakao značaj ove knjige koja čuva od zaborava obalu Boke i Crnogorskog primorja. "Zahva-

ljujući radu fotografskih studija u Kotoru i Herceg Novom sačuvani su divni detalji ranijeg života u ovom kraju pa se svaka stranica knjige može sa uživanjem pogledati. U pitanju je svjedočenje o bogatoj kulturnoj baštini Boke i Crnogorskog primorja u kojoj se rado i brzo prihvatao svaki vid tehnološke novine pa tako i fotografisanje", kazao je dr Ilić.

07.05.2011

OBLJETNICA HRVATSKOG DOMA U PODGORICI

Dan 07.svibanj za HGD Podružnicu Podgorica je protekao u znaku proslave i obilježavanja useljenja u prostorije, koje su ustupljene na korištenje od strane Opštine Podgorica. Povodom tog događaja upriličeno je gostovanje predsjednice Podružnice dr. Svjetlane Zeković i Jurice Žarkovića u jutarnjem programu TV CG, gdje je istaknut značaj HGD u cjelini, aktivnosti i planovi za sljedeći period. Ovo gostovanje je bilo veoma zapaženo, što je rezultiralo većim brojem obraćanja građana Podružnici.

12.05.2001

DAN DUBROVAČKO NERETVANSKE ŽUPANIJE

U prigodi proslave dana Dubrovačko-neretvanske Županije (DNŽ) i dana njezinoga zaštitnika Sv. Leopolda Bogdana Mandića, predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, Tripo Schubert i Dijana Milošević, odali su počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskog rata, položivši vijenac na spomen križu na groblju Boninovo.

Nazočili su svečanoj sjednici županijske Skupštine u kazalištu Marin Držić.

Pratili prigodni program proslave.

„Nitko nije toliko od blata da ne bi u njemu bio maleni grumen zlata" - riječi su Sv. Leopolda Bogdana Mandića, tako jednostavne i u

isto vrijeme toliko duboke i snažne...

Sv. Leopold Bogdan Mandić, nebeski zaštitnik DNŽ, rođen je u Herceg Novom, zaljevu hrvatskih svetaca, 12. svibnja 1866. godine. Njegov kratkotrajni boravak u Dubrovniku ostavio je neizbrisiv trag. Njegovo odrastanje u kraju gdje se susreće Zapad i Istok učinilo ga je doživotnim borcem za dijalog, jedinstvo i suživot Crkve i ljudi.

U trenutku kad nam je toliko toga bilo oduzeto, trebalo je ne zaboraviti kako je prava ljepota u davanju. Sv. Leopold Bogdan Mandić sve što je imao dao je onima koji su bili potrebiti. Kao što je dao i sebe. Tražeći zlato u nama. I baš to, zlato, najveći je razlog što mu se obraćamo, poručio je voditelj programa tijekom svečane sjednice Skupštine.

16.05.2011

DAN GRADA OMIŠA

Omiš je proslavio Dan grada i blagdan svog nebeskog zaštitnika Sv. Ivana Nepomuka.

Na poziv gradonačelnika prof. Ivana Škaričića, svečanosti su prisustvovali predstavnici Hrvatskog gradjanskog društva Poly Gjurgević i Tijana Petrović.

Domaćini i gosti položili su vijence i odali počast svim poginulima za Domovinu, na središnjem križu gradskoga groblja Vrisovci, a zatim u parku Hrvatskih branitelja odali počast poginulim braniteljima Domovinskog rata. Na svečanoj sjednici gradskoga Vijeća dodijeljena su javna priznanja istaknutim pojedincima i udrugama, i pročitani pristigli telegrami, među kojima i čestitka biskupa kotorskog mons. Ilije Janjića.

Održana je procesija i sveta misa u župnoj

crkvi Sv. Mihovila koju je predvodio gospičko-senjski biskup mons. Mile Bogović.

Na kraju svečanosti upriličeno je druženje svih učesnika proslave u Radmanovim mlinicama.

19.05.2011

PROSLAVA DANA NEZAVISNOSTI CG U ZAGREBU

U povodu obilježavanja Dana nezavisnosti CG, Koordinacija Vijeća crnogorske nacionalne manjine, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Vijeće crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba i Ambasada Crne Go-

re u republici Hrvatskoj, organizirali su Svečani koncert u koncertnoj dvorani vatroslav Lisinski, na kojemu su nastupili Duo gitara –Srđan Bulatović i dario Nikčević, pod nazivom „DODIR CRNE GORE“.

Na koncertu su ispred HGD CG prisustvovali Josip i Jasminka Usmiani.

20.05.2011

Konferencija „Saradnja između Parlamenta i OCD – primjeri dobre prakse”

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) je 20. maja u prostorijama PR centra organizovao regionalnu konferenciju „**Saradnja između Parlamenta i OCD – primjeri dobre prakse**”. Konferencija je predstavljala završnu aktivnost u okviru projekta „**Jačanje saradnje između organizacija civilnog društva i Skupštine Crne Gore**“ koji finansira Evropska Unija, a kojim upravlja Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori.

Na konferenciji je bio predstavljen nedavno potpisan Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Mreže organizacija civilnog društva za demokratiju i ljudska prava. Učesnicima su, od strane eksperta ENCL-a, predstavljena iskustva zemalja Evropske Unije u toj oblasti, kao i mogućnosti unapređenja normativnog uređenja saradnje Skupštine i OCD kako bi se obezbjedila efikasnija saradnja. Takođe, učesnici su imali priliku da od predstavnika civilnog sektora iz regiona saznaju o mehanizmima saradnje između Parlamenta i organizacija

civilnog društva, kao i primjere dobre prakse u jačanju te saradnje.

Pošto je HGD CG član mreže OCD, konferenciji je prisustvovala Aljoša Camaj iz Podružnice Podgorica.

02.06.2011

PROMOCIJA KNJIGE U ZAGREBU

Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“, Zagreb, organizirala je promociju knjige „pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“, autora Željka Brgiljana. O knjizi su govorili akademik Tonko Marojević i akademik Petar Stričić.

02.06.2011.

Sastanak Upravnog Odbora

Na sastanku se raspravljalo o temama za novi broj Hrvatskog Glasnika, koji treba izići iz tiska do održavanja Svečane Skupštine, 18. Lipnja, kao i o zadacima i scenariju Svečane Skupštine.

05.06.2011.

Pod zvonicima Bazilike

Pozvani smo prisustvovati večeri Miloša Miloševića koju je organizirao Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore ispred Bazilike Sv. Tripuna u Kotoru. O Milošu Miloševiću su govorili mr. Jovan Martinić, prof. dr. Gracijela Čulić, Jelena Antović i cap. Ilija Radović. U programu su učestvovali mali Admirali i mješovita klapa „Grotta“. Voditelj večeri pjesnikinja Du-bravka Jovanović.

Ranohrišćanska baština u Crnoj Gori

Piše: mr. sc.

Jovan Josifov MARTINOVIĆ

Nakon 313. godine naše ere i Milanskog edikta cara Konstantina Velikog, hrišćanstvo je postalo i službena državna religija i počelo se širiti velikom brzinom po svim provincijama Rimskog carstva, pa je relativno brzo prodrlo i u Prevalitanu, današnju Crnu Goru. Postoje indicije da je možda već u aktima Halkedonskog koncila iz 451. godine upisano ime kotorskog episkopa Pavla, te da je drugi episkop Viktor prisustvovao sjednicama sinoda u Saloni 530. godine, upravo u jeku obnove Bizantskog carstva pod znamenitima carem Justinijanom. Međutim, nedostatak istorijskih izvora iz tih teških vremena provale varvara i seobe naroda, ne dozvoljava nam da u potpunosti osvijetlimo taj najraniji period razvoja prvih hrišćanskih zajednica. Stoga je pri svakom razmatranju potrebno uzimati u obzir rezultate arheoloških istraživanja, koja su iznijela na svjetlo dana ostatke sakralnih objekata na tlu Crne Gore, podignutih u VI. stoljeću, kao što su: temelji trobrodne episkopske bazilike u Kotoru s baptisterijem i s krstolikim bazenom za pokrštavanje odraslih, na čiji srednji brod je legla romanička crkva sv. Marije „od rijeke“; temelji trobrodne eventualno episkopske bazilike s

Najveći dio ovih najranijih sakralnih objekata postradao je najvjerovatnije tijekom VI i VII stoljeća i doseljavanja Avara i Slovena, kada se naši davni preci počinju trajno naseljavati u okolini preživjelih romanskih gradova, pretežno na Primorju

narteksom u Budvi pored Cita-dele; trikonhos na Topolici u Baru; bazilike A i B u Duklji na koje je sjela kasnija predromanička crkva; bazilika u Doljanima na Zlatici kod Podgorice i obližnji trikonhos, u čijem je ulaznom dijelu postojao krstoliki krstionički bazen.

Najveći dio ovih najranijih sakralnih objekata stradao je najvjerovatnije tokom VI i VII stoljeća i doseljavanja Avara i Slovena, kada se naši davni preci počinju trajno naseljavati u okolini preživjelih romanskih gradova, pretežno na Primorju.

Početak IX stoljeća dolazi do novog vala pokrštavanja ovih prostora, povezanog s misijskim djelovanjem benediktinskih monaha iz južne Italije, iz njihovog centra u Monte Kasinu i svetišta sv. Mihaila na poluotoku Gargano. Benediktinci se iskrcavaju na našu obalu ne samo s misijom pokrštavanja slovenskih plemena, već i s novim idejama i koncepcijama izgradnje i

ukrašavanja sakralnih objekata.

Preostale velike episkopske bazilike u Kotoru i Budvi tada dobivaju novi arhitektonski ukras u vidu plutejnih, oltarnih pregrada predromaničkog stila koji se odlikuje plitko ure-

zanom pleternom ornamentikom geometrijskih prepletenih motiva. Plutejne pregrade grade se po strogom kanonu vizuelnog odvajanja oltara od pastve, a na nadstupnoj gredi i tegurijumu ispisuju se natpisi s imenima ktitora i crkvenih velikodostojnika kao ime epi-

skopa Joanesa na nekoliko fragmenata u Kotoru i Bijeloj, a ponegdje, kao u Budvi, i natpisi s tačnom datacijom, ispisanom latinskom grafijom: DCCCXL = 840. godina. Pred kraj predromanike, odnosno, tijekom X. i prve polovine XI stoljeća, dakle perioda koji se poklapa s jačanjem države u Duklji, neke crkve, kao u Kotoru i Ulcinju, dobijaju nove elemente kamenog crkvenoga namještaja, ciborije ili baldahine nad oltarom, ukrašene pleternim ornamentima i stiliziranim pticama i lavovima, ali i obnovljenim antičkim motivima astragala i gutula.

Benediktinci, po uzoru na opatiju Mont Saint Michel u Normandiji, fomiranu na vrhu kupastog otoka povezanog s kopnom jednom pješčanom prevlakom, osnivaju i nove opatije na našem primorju, ali i daleko u unutrašnjosti, pa tako tada nastaju: opatija sv. Jurja na istoimenom otoku pred Perastom, koja je uslijed trošnosti morala biti zamijenjena i od koje je sačuvano

svega nekoliko fragmenata pleternih ukrasa plutejne pregrade, sačuvanih u lapidarijumu na susjednom ostrvu Gospe od Škrpjela; velika opatija sv. Mihaila u Kotoru čiji opat Petar 1166. godine prisustvuje posvećenju oltara nove romaničke katedrale sv. Tripuna

i od koje su sačuvani znatni fragmenti oltarne pregrade sa stiliziranim pleternim geometrijskim i biljnim motivima, kao i ostaci apside s freskama te masivni piloni koji su je dijelili na traveje, a na koje su legli temelji sadašnje stojeće crkve sv. Mihaila iz XIV stoljeća, adaptirane za izlaganje sačuvanih kamenih fragmenata gradskog Lapidarijuma; prva faza opatije sv. Mihaila na otoku (povremeno i poluotku) Prevlaka kod Tivta, od koje su ostali temelji na licu mjesta, kao i dragocjeni ostaci preromaničkog ukrasa plutejne pregrade, sada otuđeni iz državnog vlasništva i pohranjeni u neosiguranom prostoru nekadašnjeg restorana kao dio navodne riznice; najstarija preromanička crkva u kompleksu velike opatije Bogorodice Ratačke, izvorno posvećene sv. Mihailu, od koje su ostali sačuvani samo temelji budući da je ta preromanička građevina srušena zbog izgradnje velike crkve sredinom XIV stoljeća; ostaci temelja crkvene građevine na najnižoj terasi starog grada Ulcinja, iz koje možda potječu fragmenti poznatog ciborija, dijelom odneseni u Beograd ili izloženi u Muzeju

na ulcinjskoj Citadeli, a dijelom izgubljeni; preromanička bazilika sv. Mihaila na Martiničkoj Gradini blizu Spuža, eventualno Porfirogenetovom naselju Lontodokla u koje su pred varvarima prebjegli preživjeli stanovnici ranohrišćanske Dokleje, čiji su temelji otkopani a pletrom ukrašeni fragmenti plutejne pregrade i ciborija rekonstruirani kao najdragocijeniji eksponati muzeja u Danilovgradu.

Pored ukrašavanja starih i gradnje novih crkvenih građevina bazilikalnog tipa, početkom IX stoljeća počinju se graditi i manje crkve centralne osnove, najčešće po tipu gr-

čkog krsta jednakih krakova upisanog u kvadrat, nad čijim se središnjim prostorom uzdizala kupola oslonjena na četiri stuba ili zidana stupca, kao što je crkva sv. Tome na Prčanju ili prvobitna crkva – martirij sv. Tripuna kod kotorske Katedrale, obje s početka IX stoljeća.

Period nakon crkvenog raskola 1054. godine i podjele do tada jedinstvene crkvene organizacije na takozvanu istočnu ili pravoslavnu i zapadnu ili katoličku crkvu, kao da je označio i podcrtao početak uvođenja novog umjetničkog stila u gradnji i ukrašavanju crkvenih građevina, romaničkog stila koji je svakako u naše krajeve pristigao sa zapada i to preko primorskih gradova, prvenstveno Kotora, snažno razvijene pomorsko-trgovačke komune čija je katolička biskupija možda već nakon raskola, ali svakako u drugoj polovini XII stoljeća bila podvrgnuta nadbiskupiji grada Barija u južnoj Italiji i ostala njen sufragan sve do 1828. godine, dobivajući tim putem duhovne i umjetničke impulse.

O pravoslavnoj crkvenoj organizaciji na Primorju i u unutrašnjosti Crne Gore možemo govoriti tek od početka XIII stoljeća i osnivanja zetske episkopije u staroj benediktinskoj opatiji sv. Mihaila na Prevlaci.

ORGANIZIRAN PRVI TURNIR KATOLIČKE MLADEŽI U MALOM NOGOMETU

Duhovnost u igri

Piše:
don **DEJAN TURZA**

U Donjoj Lastvi, u subotu 21. svibnja 2011. godine održan je prvi turnir Katoličke malonogometne lige "Sv. Tripun". Sedamdesetak mladih iz cijele biskupije, okupljeni u deset nogometnih ekipa (4+1), natjecali su se po kup-sustavu tijekom cijeloga dana. Natjecateljski dan započeo je svetom misom, koju je

Brojnost sudionika, njihov entuzijizam kao i fair-play tijekom natjecanja, ohrabruje i potiče da se ovakvi susreti mladih održavaju i češće i u drugim mjestima Kotorske biskupije

predvodio don Pavao Medač, kancelar Kotorske biskupije. On je potaknuo sudionike na osobni duhovni rast u zajedništvu Crkve

te na izgrađivanje dobrih odnosa s bližnjima i s Bogom, kako bi bili dobri vjernici i građani društva.

Nagradu za fair-play, ljepotom igre i korektnošću igrača osvojila je ekipa "Bl. Gracija" iz Mula. Treće mjesto osvojila je silovita ekipa "Hajduk - Seljanovo" iz Tivta. Pomalo nes(p)retno, primivši samo jedan jedini gol na turniru, i to u finalu, srčana ekipa "Pečkovića" iz Lepetana zauzima drugo mjesto.

Prvo mjesto pripalo je skladnoj, požrtvovnoj i energičnoj ekipi "Dinamo - Seljanovo" iz Tivta. Ova ekipa je sudjelovala na završnici Katoličke malonogometne lige Hrvatske biskupske konferencije u Splitu od 9. do 11. lipnja.

Sjećanje na Rafaela Sindika

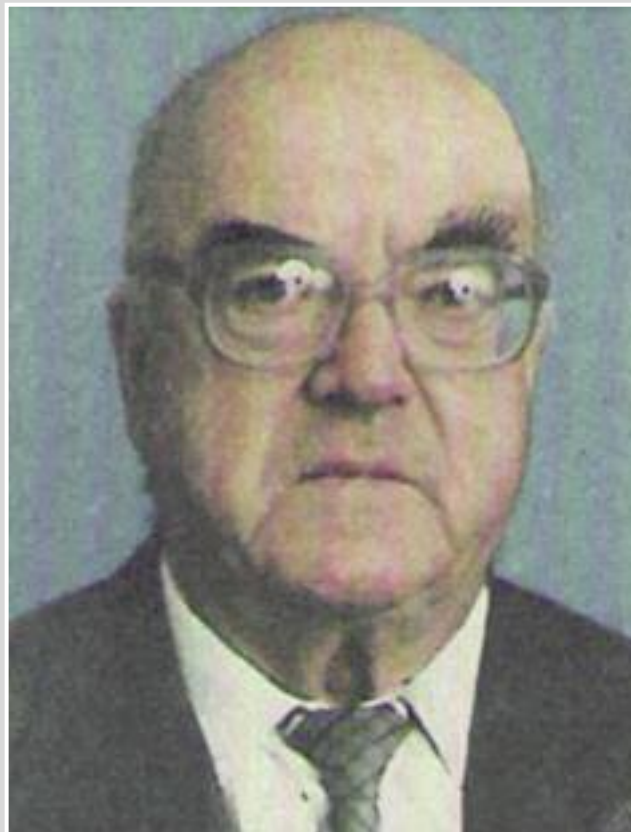
Piše:
Siniša LUKOVIĆ

Početak svibnja zauvijek nas je napustio jedan od starijih članova HGD-a Crne Gore, Rafael-Rafo Sindik. Pokojni dondo Rafo svojim je sugrađanima u Tivtu ostao u neizbrisivom sjećanju kao jedan od najstarijih aktivnih članova Glazbeno-prosvjetnog društva u Tivtu, orkestra koji se desetljećima nije mogao ni zamisliti bez njegova tenora, uredno „luštranog“ purol-pastom prije svakog nastupa.

Dondo Rafo je članom GPD-a „Tivat“ postao u svibnju 1951. godine, i to na molbu svog ujaka i tadašnjeg kapelnika tivatske gradske glazbe, Krsta G. Vuksanovića. Naime, okosnica tadašnje gradske glazbe u Tivtu činilo je samo petnaestak njezinih starijih, predratnih članova, dok je većina mladih snaga nakon sudjelovanja u Drugome svjetskom ratu ostala u jedinicama JNA-e kao aktivni vojni glazbenici. Orkestar u Tivtu trebalo je, dakle, ojačati i podmalditi, pa se kapelnik Vuksanović pored ostalih obratio i svom sestriću Rafi Sindiku ponudivši mu da se nauči svirati „B“ bas jer je to bilo potrebno za kompletiranje orkestra.

Zajedno s još petnaestak mladića Rafo se 11. svibnja 1951. godine pojavio na probi GPD-a „Tivat“ i odmah pokušao svirati ponuđeni mu instrument.

Nažalost, iz „B“ basa nije izašao nikakav zvuk jer su Rafova usta bila isuviše mala u odnosu na usnik (bokin) basa. Rafo, međutim, nije odustao, nego je redom probao sve ostale instrumente koji su mu bili na raspolaganju,

dok napokon iz jednog od njih nije izašao očekivani ton. Rafo je upravo tada odsvirao svoju prvu notu na tenoru čime je stvorena simbioza koja je potrajala narednih više od 50 godina.

Mladić je velikim žarom i voljom počeo učiti muziku i sviranje kojim se do tada u životu nikada nije bavio. Nošen ljubavlju prema glazbi vrijedno je vježbao, uz još nekoliko susjeda i drugih mladića iz Tivta, svladavajući sve teže i kompliciranije skladbe, od marševa, do polki, potpurija, valcera... Prvi svoj službeni nastup kao član Gradske glazbe Tivta Rafo Sindik imao je na svečanoj akademiji priređenoj 28. studenog 1951. godine u Radničkom domu u Tivtu, a koji je bio smješten u jednoj od sala pomorskog Arsenala. Tom je prigodom GPD odsvirao skladbe *Čast zaslugi*, *Kraljice maja* i *Lucija Lamermor*, kao i četiri koračnice: *Partizan*, *Buđenje*, *NOV* i *Rabotnički*. Uslijedili su i prvi promenadni koncerti, budnice, nastupi za praznike, ali i ono što čini svakodnevnicu jedne glazbe u našim primorskim mjestima – sviranje na sprovodima.

„Do izgradnje gradske kapele u Tivtu su se

sprovodi najčešće obavljali pješice. Nerijetko se dešavalo da pojedini sprovod traje više od jednog sata vremena, a bilo je slučajeva da se ide od Donje Lastve do groblja Sv. Šimun u Tivtu svirajući, što je trajalo i do 90 minuta. Svirajući za sprovodima svaki od nas je osjećao dodatnu obavezu da svira što više i kvalitetnije kako bi se odužio na ovaj način ožalošćenoj obitelji," zapisao je jednom dondo Rafo o tim trenucima kada se glazbenici na svoj jedinstven način opraštaju od preminulih sugrađana.

Ljepši dio priče bile su stotine nastupa GPD-a „Tivat“ širom Boke, Crne Gore i bivše Jugoslavije, od Kotora, Novog, Cetinja, Titograda, preko Dubrovnika, Mostara, Peći, Konjica, Goraždama, do Rijeke, Trogira, Korčule, Beograda... Naročito upečatljiv bio je nastup Tivatske gradske glazbe 1971. godine na III. internacionalnom festivalu limenih glazbi. Tog nastupa i druženja s preko 1200 kolega glazbenika iz cijele Jugoslavije i više zemalja središnje Europe, dondo Rafo se sjećao s posebnim užitkom i navodio ga kao najveći uspjeh GPD-a „Tivat“.

„Posebni užitak bio mi je, a vjerujem i ostalim kolegama, svirati u Kotoru i Dubrovniku, kroz stare gradske jezgre jer takav ambijent potiče izvođača da da svoj maksimum," isticao je dondo Rafo kojem se, međutim, zbog zdravstvenih tegoba nije ostvarila velika želja da svira na svečanom koncertu upriličenom 2009., na 100. godišnjicu osnivanja tivatske gradske glazbe. Ipak, iza Rafe Sindika ostalo je čak 58 godina aktivnog rada u GPD-u, čiji je blagajnik bio preko 40 godina, a u više navrata izabran je i u Upravni odbor Glazbe. Održavajući tradiciju svojih predaka jer su mu dva ujaka i jedan bliski rođak svirali u Gradskoj glazbi, dondo Rafo je dao ogroman doprinos njezinu razvoju i aktivnostima, ugledu i značaju koju ta institucija kulture danas uživa u Tivtu i Crnoj Gori.

Nakon obitelji i glazbe, treća velika strast i ljubav donda Rafe bio je nogometni klub „Dinamo“ iz Zagreba, čiji je on bio veliki navijač i dugogodišnji povjerenik za Tivat. Strast prema nogometu kod Rafe se počela razvijati nakon što je kao 12-godišnjak na stadionu NK „Arsenal“ u Tivtu prvi put došao u kontakt s nogometnom loptom. Uz prijatelje iz djetinjstva i radijske prijenose utakmica, Rafo je postao

veliki ljubitelj NK „Dinamo“ i „plave“ klupske boje koju nije promijenio ni tijekom godina života i rada u Splitu, „jazbini“ najvećeg i vječitog „Dinamova“ rivala – NK „Hajduk“. Prvu utakmicu omiljenog kluba upravo je i odgledao u Splitu 1951. godine, a na taj izlet, koji je potrajao tri dana, Rafo i prijatelji iz Tivta su otputovali brodom koji je tada održavao redovitu prugu Kotor - Rijeka. Ni poraz voljenog kluba od „Hajduka“ rezultatom 3:1, nije ga pokolebao da promijeni navijačku boju.

Prvu članarinu kao navijač „Dinama“ Rafo je platio 1. siječnja 1952. tadašnjem povjereniku zagrebačkih „plavih“ za Tivat, Matu Vlatkoviću, koju je potom redovito izmirivao sve do svoje smrti. Službenim povjerenikom „Dinama“ za Tivat Rafo Sindik postao je 30. rujna 1963. Narednih je desetljeća s velikom strašću radio na omasovljenju navijačke organizacije „Dinama“ u Tivtu i Boki, stalno upisujući nove članove u klub navijača, koji je do izbijanja rata u bivšem SFRJ-u, narastao do 158 članova. Nakon prekida uzrokovnog ratom, direktni kontakti s voljenim klubom iz Maksimira su obnovljeni, a fan-klub „Dinama“ iz Tivta pod Rafovim vodstvom stigao je ponovno do 136 članova, od kojih su neki „plavoj“ boji kontinuirano ostali vjerni još od 1963. Tivatski klub tada je imao i čast da u njegovim redovima bude i najstariji živi „Dinamovac“, 98-godišnji g. Ilija Tarle o čemu je tada pisano i u klupskoj reviji „Dinamo“. Tijekom mandata Rafe Sindika kao povjerenika, „Dinama“ je tri puta gostovao u Tivtu i susreo se s domaćim NK „Arsenal“. Te utakmice odigrane su 1971. godine (1:1), 1975. godine (0:1) te 1980. godine, kada su Zagrepčani slavili s ubjedivih 3:7. Rafo Sindik i svi ovdašnji „Dinamovci“ tada su naročito uživali, doduše ipak i malo pomiješanih osjećanja, jer su kao Bokelji i Tivćani, svakako veoma cijenili i domaći NK „Arsenal“.

Osim što se svojim predanim, gotovo polastoljetnim povjereničkim radom istaknuo u analima samog kluba iz Maksimira, Rafael-Rafo Sindik, svojim je sportskim entuzijazmom značajno doprinio očuvanju tradicije i ugleda imena „Dinamo“ u Boki, ali i očuvanju veza Hrvata Boke kotorske s matičnom državom na polju sporta.

Neka mu je vječna slava i HVALA

Zamisli želju...

- Potrošački krediti
- Gotovinski krediti do **20.000€**
- Sprint krediti
- Krediti za kupovinu automobila
- Krediti za penzionere i studente
- Krediti za pomorce do **25.000€**
- Krediti za adaptaciju i izgradnju

Ovo nije magija, već...
FER KREDITI

HIPOTEKARNA BANKA

Vama posvećena

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:

**AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.**

Gradite budućnost uz pouzdanog partnera, jedinu veliku banku koja u protekle dvije godine nije jednostrano podizala kamatne stope na postojeće kredite. Iskoristite novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu, fiksnu za prvu godinu otplate kredita, za kredite uzvraćene do 31. ožujka 2011. Poslodno povoljni uvjeti za mlade do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje, fiksnu, za prvu godinu otplate kredita (LKS* 6,94%).

PI 6% je izračunat uz najnižu referentnu i najvišu nisku stopu

PRIVREDNA BANKA ZAGREB

Mislimo unaprijed s Vama.

PBZ
stambeni krediti

POSREDOVANJE INTESA SNNIPOLO

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel: +385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax: +385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

102 fm

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz 95.3 MHz

RADIO KOTOR

www.radiokotor.com

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-4741-76
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

Okus koji razotkriva užitke.

KING
KRALJ UŽITKA

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA

Podgorica - 18 JULA 33, 81000 Podgorica

tel: +382 20 218 302

+382 20 218 303

+382 20 218 803

fax: +382 20 218 804

e-mail: inacg_podgorica@t-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT

Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

tel: +382 32 66 03 15

fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA